

የክብርና-ሙያ ትርጓሜ

በዎሐቅብ ታደረሰ ማሳተ

ትርጉም:- ዳ/ነ ታደሰ ፈንታው

ማኅበረ ቅዱሳን ፳፻፬ ዓ.ም

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው
ALL RIGHTS RESERVED

ይህ መጽሐፍ
በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን
የሰንበት ት/ቤቶች ማደራጃ መምሪያ
በማኅበረ ቅዱሳን
ኤዲቶሪያል ቦርድ ታርሞ ተስተካክሎ የተፈቀደ ነው።

አድራሻ፡-

በኢ/አ/ተ/ቤ/ክ
በሰ/ት/ቤቶች ማ/ መምሪያ
ማኅበረ ቅዱሳን
ፖ.ሳ.ቁ 80078
አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

E-mail: eotc-mkidusan.org
Website: www.eotc-mikidusan.org

የኮምፒውተር ግራፊክስና ጽሑፍ ቅንብር
ጎተመትና ኢሌክትሮኒክስ ሚዲያ ዋና ክፍል

ምስጋና

አሰባስቦ እንደንፈጽም ፈጽመንም ፍሬ እንድናፈራ በነገር ሁሉ የሚረዱ የሁሉ አምላክ የሁሉ ፈጣሪ እግዚአብሔር የተመሰገን ይሁን።

ይህንን የትርጉም ሥራ ሳከናውን በተለያዩ መንገዶች ድጋፍ ላደረጉ አባቶችና ወንድሞች ምስጋና ለማትረብ እወዳለሁ። በተለይም የትርጉም ሥራው ላይ የአሳብና የገጽ መልክእ አርትዖት በማድረግ ሰፊ እገዛ ላደረጉልን ለሊቀጠበት ሐረገወይን አገዛ የላቀ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

በተጨማሪም ሥራው በአርትዖት የበለጠ እንዲቃና ቀሪ እርማቶችን በማድረግ የረዱኝን መምህር ተስፋሚካኤል ታክለንና ከሥራው ጅማሬ እስከፍጻሜ ሥራው ለፍሬ እንዲበቃ በማነሣሣትና በማበረታታት ከጌኔ ላልተለየው ዲያቆን ማለደ ዋስይሁን ምስጋናዬ ይድረሳችሁ። የዚህን መጽሐፍ ጽሑፍ በመጻፍና በማረም የዚህን ዓለም ብርሃን እንዲያይ ላደረግኩለሁ ለውድ እኀቴ በእምነት አበበ ምስጋናዬ ላቅ ያለ ነው። በሥራው የምናገለግለው የእግዚአብሔርን ሕዝብ ነውና እርሱ ዋጋችሁን አያስቀርባችሁ።

ማውጫ

መግቢያ	1
መቅደም	1
ምዕራፍ አንድ	10
ምዕራፍ ሁለት	36
ክርስቶስና መላእክት	55
ምዕራፍ ሦስት	68
ክርስቶስና ሙሉ	81
ምዕራፍ አራት	93
ክርስቶስና ኢየሱስ	105
ምዕራፍ አምስት	115
ክርስቶስና እርን	122
ምዕራፍ ስድስት	133
በሌላምነት	142
ምዕራፍ ሰባት	164
ክርስቶስና መልክዴዴት	186
ምዕራፍ ስምንት	
ክርስቶስ ስማዊ ሊቀ ካህናት	
ምዕራፍ ዘጠኝ	
ስማዊ አገልግሎት	
ምዕራፍ ዐሥር	
ወደ ቅድስት መንግሥት	
ምዕራፍ ዐሥራ አንድ	
እምነት	
ምዕራፍ ዐሥራ ሁለት	
ተጋድሎ	
ምዕራፍ ዐሥራ ሦስት	
የማጠቃለያ ትእዛዛት	

መግቢያ

በተለያዩ ዘመን የተነሡ የሃይማኖት ሰዎች፣ ሊቃውንት፣ የታሪክ ተመራማሪዎች በዕብራውያን መልእክት ላይ ማብራሪያ ጽፈዋል። ከእነዚህም መካከል ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ዘየጥሩ ጽዳቅ 9ኛው በጣም ድርሳናት፣ ቲዎዶራት በግሃዎቹ፣ ኮሚዮኒየስ በገኛው መቶ ክፍለ ዘመን፣ ቲዎዶሊክት በገኛው መቶ ክፍለ ዘመን፣ ቶማስ አኩዊናስ በግሃዎቹ፣ ኢራቡመስ በግሃዎቹ፣ ካርድ ከጆታክስ በግሃዎቹ፣ ጆን ካልቪን በግሃዎቹ፣ ዴቪ ፓሪያስ በግሃዎቹ፣ ኮርን ሳፒድ በግሃዎቹ፣ ጆን ጂራርድ በግሃዎቹ፣ ገርቲዎስ በግሃዎቹ፣ ጆን አውን ግሃዎቹ ተጠቃሾች ናቸው። ከግሃዎቹ 9ኛው በኋላ ለቀጥሮ የሚያታክቱ በርካታ ወገኖች በዚህ መጽሐፍ ላይ ማብራሪያ ሰጥተዋል። ይህም ሁኔታ የመጽሐፉን ክብደት እና ጠቃሚነት ያሳያል።

ይህ መጽሐፍ ከአርቶዶክስ መምህራን አንዱ የሆኑትን ግብጻዊው ፋዛር ታድሮስ ያዕቆብ ማላቲ በቅዱስ ዳውሎስ የዕብራውያን መጽሐፍ መነሻነት ከትዳላት መጽሐፍት አንጻር አመሰግኖ በእንግሊዘኛ ያቀረቡትን መጽሐፍ ቃል በቃል በመተርጎምና ማብራሪያ የሚያስፈልጋቸው ነጥቦች በግርጌ ማስታወሻ /foot note/ በማብራራት መጽሐፉን ለእንግሊዘኛ በቀላሉ እንዲረዱት ለማድረግ የተዋከረ የመጀመሪያ መጽሐፍ ነው። ተርጓሚው በዕብራውያን መጽሐፍ ላይ ከፍተኛ መሃሳ ሣትን ፈጥሮለታል። ወደፊት እግዚአብሔር ቢፈቅድ በዕብራውያን መጽሐፍ ትርጓሜ ዙሪያ የተሻለ ነገር ለመሥራት እንደሚችል ያምናል።

ተርጓሚው ይሄንን መጽሐፍ ለመተርጎም ያነሳሁት ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው።

አንደኛው ሃይማኖታችንን የቆመበትን መሠረት የሚገልጸው እውነት የሥጋ መምህር ሳያስፈልገው ቀን በቀን ክርስቶስ ሙሉ በሆነላት በቅድስት ቤተ ክርስቲያን በሚገለጠው እውነት፣ ተጨባጭ ማስረጃ ራሱን የገለጠ የአደግደ ምስጢር ነው። በክርስቶስ መሠረትነት ላይ የቆመው ይኸው መሠረተ እምነታችን ከወኪይ ይልቅ እጅግ ደምቆ የሚታይ ነው። ይህን እንጂ ሌሎች ተጨማሪ እውነቶች መምህራን የጻፉትን ማብራሪያዎች ያስፈልጉን በክርስቶስ ላይ ስላለን እምነት፣ ዕውቀት፣ ማስረጃዎችን ስለሚጨምሩልን፣

ሁለተኛ፡ «አብሮ የበቀለን ጆሮ ሕላ የበቀለ ቀንድ በለጠው» ብለው አበው እንዲተርቱ ሃይማኖትን በማጥናት የሚያውቁት አንዳንድ ቀልደኞችና ዘባቾች በወንጌል ስም ስለሚቀልዱ አልፈው ተርፈው የሚያውቁትን ወንጌላችንን ለመበረዝ የሚያውቁትንም ሊያስተምሩን ስለሚያገቡ፤

ሦስተኛ፡ መጽሐፍ ቅዱስን በሚገባ እንድንረዳ ስለሚያግዝ፤ መንገዳችንንም አቋራጭ ስለሚያደርግልን አንባቢውን ለማገዝ በማሰብ ነው። ስለዚህ በጽሑፍ አማካኝነት ወደ ምእመናንና በውስጣቸው ያለውን የእግዚአብሔር መንፈስ ለማሥደድ በተወሰነ ደረጃ ወደ ሊቃውንቱ መምህራኖቻችን ዘንድ መድረስ የዚህ ጽሑፍ ተቀዳሚ ዓላማ ነው።

ከዚህ በተጨማሪ መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት ለሁሉ የሚቻል አይደለም። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ይላል፡ «ለፍጥረታዊ ሰው የእግዚአብሔር መንፈስ ነገር ሞኝነት ነውና አይቀበለውም፤ በመንፈስ ስም የሚመረመር ስለሆነ ሊያውቀው አይችልም» (፩ቆሮ ፳፱)። በእኛ ዘመን በክርስቲያኖች ጉባኤ መካከል እንኳን ፍጥረታዊያን ሰዎች ሰላላ ገና በመንፈስ ስም ዕድገትን ስላላሳዩ መንፈሳዊ የሆኑ መንፈሳዊ ጥበብንም የሚጠይቁ ምስጢሮችን በቀላሉ ሊገነዘቡባቸው አይቻላቸውም።

ስለዚህ ከአባቶቻችን የትርጓሜ መጽሐፍት መረዳታቸውን የሚያግዙ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑ ማብራሪያዎችን ወደ ወገኖቻችን ዘንድ ማድረስ የገድሞን። በቅዱስ መጽሐፍ «ወይኖቼን ወደ ተራሮች አምላክ» የሚለውን የትንቢት ክፍል፤ የነቢዩን ቃል ተርጓሚው ለዚህ ጽሑፍ መነሻነት ተስማሚ ሆኖ አግኝቶታል። ተራሮች ሕይወታቸውን ለቤተክርስቲያን የሰጡ የአባቶቻችን ምሳሌዎች ናቸው። በአባቶቻችን መሠረትነት ላይ «ረዳቴ ከወዴት ይምጣ?» ብለን እንጠይቃለን። መልሱም በመዝሙር ፻፳፩፤ ላይ የተቀመጠው «ረዳቴ ስማይንና ምድር ከሠራ ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው የሚል ይሆናል» ስለዚህ በተራራ ወደተመሰሉ አባቶቻችንና ወደ ሥራዎቻቸው ወደኛቸውን እናምን። ትውክልታችን፤ ተሰፋችንና መደገፋችን በተራራዎች በተመሰሉ በአባቶቻችን ላይ ብቻ አይደለም። ተራራዎች (አባቶቻችን) ለእኛ የሚሰጡን ቃል እግዚአብሔር በእነርሱ ዘንድ

እንዲፈሰስ፤ የዘላለም ምንጭ እንዲሆኑ ወደ አደረገ ወደ ልዑል እግዚአብሔርም ነው እንጂ።

የአባቶቻችን የእገልግሎት መፋጠን ማእከሉ ከሕይወት ወደ ሞት የሚነዱ ነፍሳትን ማዳን፤ ሊታረዱ የተወሰነባቸውን ነፍሳት መታደግ ነው። በየትኛውም የቤተ ክርስቲያኒቱ እገልግሎት ላይ የሚሰጥ ዶማዊ፤ ቀኖኖዊ፤ ታሪካዊ፤ ነገረ ቅዱሳናዊ፤ ትምህርት ማእከሉ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ ክርስቲያኖች በተቻለ መጠን ወደ መጽሐፍ ቅዱስ ዕውቀት መቅረባቸው ለነፍሳቸው ድካም፤ ለሥጋቸው ሰላም መጠጊያ ወደብ እንደሆነ እናምናለን በዚህ ዘመን እግዚአብሔር ያስሥደውን አባት ሥራ ቃል በቃል ለነፍሳችን ድካም ይሆናል፤ ዘንድ እግዚአብሔር በወደደውና በፈቀደው መጠን የዕብራውያንን መልእክት ትርጓሜ ለማቅረብ ሞክረናል።

የዕብራውያን መልእክት ዝቅ ያለ ግምት የማሰጠው በመልእክታት ደረጃ የሚወሰን ጽሑፍ አይደለም። ጥልቅ ቴዎሎጂያዊ የሆነ የነገረ ድካም ምስጢር የተያዘበት መጽሐፍ ነው። ዓላማው አንባቢው በክርስትና ሕይወት እንዲበረታ ማድረግ ነው። አስቀድመው ካወቁት ከተረዱት ትምህርት ወጥተው፤ ልዩና እንግዳ ወደሆነ የኑፋቱ ትምህርት ገብተው፤ የተሰጠውን የጸጋ አደራ ቃል እንዳያቃልሉ አስቀድሞ ለዕብራውያን፤ በኋላም ለእንዲቱ ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን አማኞች የተሰጠ ማስጠንቀቂያ ነው። የዕብራውያን መልእክት የክርስቶስን ከመላእክት፤ ከሙሴ፤ ከአይሁድ ሊቃና ካህናት መብለጥ የሁሉም ፈጣሪ መሆኑን እየተረከ እውነተኛው ሰማያዊው ቃል ኪዳን የሚገለጥ ጥበት ጊዜ መቃረቡን ይጠቀማል። ከሌሎች መልእክታት በተለየ ሁኔታ ስለከሆኑና መሥዋዕት ይናገራል። መሥዋዕቱ አስቀድሞ በዘጠው የሊዋውያን ክህነት ወራት እንደሆነው በበግና በፍየል ደም ሳይሆን አሸናፊ በሚሆን በእግዚአብሔር አብልጽ በሁለት ወገን ድንግል የምትሆን የማርያም ልጅ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ደም የኾነ፤ ለዓለም ድካማችን ያመጣ መሥዋዕት መሆኑን ይናገራል። ቅዱስ ጳውሎስ በብሉይ ኪዳን ዘመን የነበሩ እግዚአብሔር አስቀድሞ የለያቸውን፤ የጠራቸውን፤ ያከበራቸውንና፤ በፊቱ እንዲቆሙ የመረጣቸውን አባቶች እገልግሎት በክርስቶስ ሊገለጥ ላለው የተሻለ እገልግሎት መዘጋጃ ነው ይላል።

የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ በሁለቱ ኪዳ ናት መካከል የነበረውን ድንቅ ስምምነትና ልዩነት በሚገባ የተገነዘበ ነው። በክርስቶስ የተደረገው መስዋዕት እና ክህነት ከብሉይ ኪዳን መስዋዕትና የክህነት አገልግሎት እጅግ የበለጠ ነው ይላል። ከብሉይ ኪዳን ሊቃኑ ክህናት ወደ አዲስ ኪዳን ሊቀ ክህናት አየሱስ ክርስቶስ እንደንመለከት ሰማያዊ ጥሪን ያስተላልፋል /፲፪፡፪/። የክህነት ለውጡ ያስፈለገበት ምክንያት በመልእክቱ አምስተኛው እና ሰባተኛው ምዕራፍ እንደሚ ከተለው ተገልጿል። «ሊቀ ክህናት ሁሉ ስለኃጢአት መገኘት መስዋዕትን ሊያቀርብ ከሰው ተመርጦ ለእግዚአብሔር በሽኑው ነገር ሁሉ፤ ስለሰው ይሾማልና። እርሱ እራሱ ደግሞ ድካምን ስለሚለብስ፤ ላልተማሩትና ለሚሰቱት ሊራራላቸው ይችላል። በዚህ ምክንያት ስለሕዝብ እንደሚ ያቀርብ እንዲሁ ስለራሱ ደግሞ መስዋዕትን ስለኃጢአት ሊያቀርብ ይገባዋል። እንደ አሮጌም ከእግዚአብሔር ከተጠራ በቀር ማንም ከብሩን ለራሱ የሚወስድ የለም።» /ዕብ. ሮሳ፡፫/። እነርሱ ለዘላለም እንዳይኖሩ ሞት ስለከለከላቸው ክህናት የሆኑ ብዙዎች ናቸው፤ እርሱ ግን ለዘላለም የሚኖር ስለሆነ የማይለወጥ ክህነት አለው /ዕብ. ጴጥ፡፭/። ቅዱስና ያለተንኮል ነውርም የሌለበት ከኃጢአተኞች የተለየ ከሰማያትም ከፍ ከፍ ያለ፤ እንደ ዚህ ያለ ሊቀ ክህናት ይገባል /ዕብ. ጴጥ፡፭/። ስለዚህ የእምነታችን መሠረት ትላንት ዛሬና ነገም የማይለወጠው /ዕብ. ፲፱፡፱/ ነውርና ነቀፋ የሌለ በት መድኃኒታችን ነው ይላል። መልእክቱ ነገር ክርስቶሳዊ ነው። በዚህ ረገድ ከቄላስይስና ፊልጵስዩስ መልእክታት ጋር የሚያዛ ምዱት ባሕርያት አሉት።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን እየጠቀስ መሞገቱ የአይሁድን አንፃቢ ምች /ዕብራውያን/ አስቀድሞ በነበረው ኪዳን ላይ የነበራቸውን ጥልቅ ልውቀት መረዳት የሚያሳይ ከመሆኑም በላይ፤ እነዚህ ህገ ወገኖችን የክርስቶስ ገንዘቦቹ ለማድረግ የተጓዘበትን ረጅም ርቀት ያሳያል።

የአጻጻፍ ዘይቤውን በተመለከተ ፊልፒ ሰክፍ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ /The History of Church 1910/ ላይ እንደገለጸው ከሌሎቹ የሐዲስ ኪ

ዳን መጻሕፍት በተለየ በግሪክ ቋንቋ የተጻፈ መጽሐፍ ነው ይላል። በተለይም በምዕራፍ ዐሥራ አንድ ላይ ሐዋርያው ያስቀመጠው የአባቶች ታሪክ፤ የእምነት አርበኞች ገለጻ በሃይማኖታዊ ሥነ ጽሑፍ ታሪክ እጅግ ላት ያለ ሥፍራ ሊሰጠው የሚገባ ነው ይላል።

መልእክት የተጻፈላቸው ወገኖች ዕብራውያን እነማን ናቸው?

መጽሐፉ የተጻፈው ሰማን ነው?

እርግጠኛ ሆኖ መናገር የማቻለው መጀመሪያ ከአይሁድ ዘር ለሆኑ በክርስቶስ እምነት ክርስትናን ለተቀበሉ ወገኖች የተጻፈ መልእክት መሆኑን ነው። ይኖሩ የነበሩትንም በተወሰነ አካባቢ ነበር። ስለዚህ ለሁሉም ዕብራውያን ቤተክርስቲያን የተጻፈ አይደለም። ነገር ግን ከዕብራውያን አልፎ ክርስቲያኖች በሙሉ የመልእክቱ ተጠቃሚዎች ሆኑዋል። ዕብራውያን የሚለው ስያሜ በአዲስ ኪዳን የተገለጠው የዕብራውያንን ቋንቋ ለሚናገሩ ባሕላቸውና ትውፊታቸው ተመሳሳይ ለሆነ ከምሥራቃውያን /Hellenizing Jews/ አይሁዶች የተለዩ ናቸው። ጥንታውያን የግሪክ ምንጮች ለፍል ስጥሌም ቤተ ክርስቲያን የተጻፈ መልእክት እንደሆነ ያምናሉ።

እነዚህ መልእክቱ የተጻፈላቸው ዕብራውያን ክርስቲያኖች /ዮሐ. ጴጥ፡፭/ አስቀድመው ፍልስጥሊም ውስጥ የነበሩ ሲሆን፤ በአየሩ ሳሊም ቀጥራ ቸው በርካታ ነበር። የመቅደሱ አገልጋዮች ነበሩ። በአይሁድ አለቆች ክርስትናን በመቀበላቸው ምክንያት መከራ የደረሰባቸው ከጢተ መቅደስም የተባረሩ ነበሩ። መልእክቱ የተጻፈላቸው እነዚህ አይሁዳውያን ክርስቲያን በመሆናቸው ምክንያት እየደረሰባቸው ያለውን ፈተና በጽናት እንዲቋቋሙት ይመክራል። ይህም ክርስትና ከአይሁድ እምነት ያለውን ብልጫ በማሳየት ነው። ይህንንም ድንኳት ከመቀበል ቸል ማለት ሊያስ ከትል የሚችለውን ትግት በማሳየት ጭምር ያደፋፍራቸዋል። የመጀመሪያውን መቶ ክፍለ ዘመን ታሪክ በንመረምር በተለይም ከጵፋ ዓ.ም በኋላ ስትናው ላይ ነፋቱ ለመዝራት ወጪ አጥባቂ አይሁዶች እየሠሩ የነበረበት ጊዜ ነው። በአየሩሳሌም የነበሩ ከአይሁድ ወደ ክርስትና የተመለሱ ብዙ ወገን

አጥባቂዎች ለአባቶቻቸው ወግና ሥርዐት የሚጠነቀቁ ሰዎች ነበሩ።
የዕብራውያን መጽሐፍ ቀኖናዊ ድንጋጌ

የዕብራውያን መልእክት አስቀድመው በተናኘው ቤተክርስቲያን ውስጥ ከሚቀጠሩ መጻሕፍት ዝርዝር ውስጥ አልተካተተም። ምንም እንኳን በመጽሐፉ ደራሲ ላይ ከጥንት ጀምሮ ክርክር ቢኖርም፤ ጥንታዊ ነገን የሚጠራጠር ወገን የለም። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ግን የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ መሆኑን ትቀበላለች። መጽሐፉ ንጉሥ ጥጦስ ኢየሩሳሌምን ካጠፋ ከ፪ ዓ.ም በኋላ የተጻፈ እንደሆነ፤ የታሪክ ጸሐፍት ይስማማሉ።

በዕብራውያን መልእክት የጸሐፊው ስም አልተገለጸም። ከቅዱስ ጳውሎስ መልእክታት የተለየ የሚያደርገውም በሌሎች መልእክታት ላይ ስሙን ሲጽፍ በዚህ መጽሐፍ ላይ ስሙን አለመጻፉ ነው። የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ ለመሆኑ ቀደምት የቤተ ክርስቲያን ትውፊት ይህንኑ እውነታ ያረጋግጣል። ይህንን በተመለከተ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ወደፊት የዕብራውያንን መጻሕፍት በተመለከተ የተጻፉ ጽሑፎችን በመርመር ወደ አንድ አሳማኝ መደምደሚያ ላይ እንደሚደርስ ያምናል። የዕብራውያን መልእክት የቅዱስ ጳውሎስ ለመሆኑ ጥንታዊያን የግብፅ መረጃዎች ቅዱስ ቀሌምን ጦስና ዲዮ ናስቡስ እንዲሁም፤ ከእርሱ በኋላ የተተኩ ጳጳሳት ስምምነት ላይ የደረሰበት ጉዳይ ነበረ። ከክርስቶስ መንግሥት በተቃራኒ ለሚሠራው መንፈስ አጋንንት አገልጋይ የሆነው እርሱ ሳይቀር የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ መሆኑን ይስማማል። ምሥራቃውያን በመጽሐፉ ጸሐፊ ላይ ያላቸው አመለካከት ከሞላ ጉደል ተመሳሳይ ነው። በምዕራባውያን ዘንድ ግን ለዘመናት በመጽሐፉ ጸሐፊ ማንነት ላይ ስምምነት አልነበረም። ቅዱስ እውነተኛነቱን የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ መሆኑን ይቀበላል። ከ፬ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ማብቂያ አስቀድሞ በምዕራባውያን ዘንድ የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ ነው የሚለው ደምዳሜ ተቀብይነት አገኘ። ቅዱስ አትናቴዎስ፤ ቄርሎስ ዘኢየሩሳሌም፤ ጎርጎርዮስ ዘእንቢያቤ፤ በመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስነት ይስማማሉ። የግብኢ /Iudicea 364/ ከ፬ኛው የቅዱስ ጳውሎስ መልእክት አድርጎ ተተብሎታል።

አስቀድመን ለመግለጽ እንደሞከርነው ምንም እንኳን በመጽሐፉ ደራሲ ላይ ስምምነት ባይኖርም፤ ከሐዋርያት ዘመን ጀምሮ /አንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን/ ቤተ ክርስቲያን ከቀናና መጻሕፍት አንዱ አድርጋ ተቀብላ ስትጠቀምበት ኖራለች። ምሥራቃውያንን በተመለከተ ይህ ጥርጥሬ ውስጥ የሚገባ አሳብ አይደለም። በቅዱስ ቀሌምንጦስ ጽሑፍ ልክ እንደሌሎቹ መልእክታት ሁሉ ከዕብራውያን መልእክት የወሰደው አሳብ በሥራዎች ውስጥ ተንጸባርቋል። በ፪ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ሰማዕትነትን የተቀበለው ሰማዕቱ የሲጢካስ በዕብራውያን ምዕራፍ ፫ ላይ የተገለጸው የሃይማኖታችን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት የሚለውን በጽሑፎቹ ከአራት ጊዜ በላይ ተጠቅሞበታል።

መልእክቱ የተጻፈበት ዓላማ

በኢየሩሳሌም የነበሩ የመጀመሪያቱ ቤተ ክርስቲያን ክርስቲያኖች በቤተመቅደስ ይተጉ፤ ወጋቸውን ይጠነቅቁ የአባቶቻቸውንም ሥርዐት ከክርስትናው ጎን ለጎን ይፈጽሙ ነበር። ቅዱስ ጴጥሮስ እንኳን ራሱ እስከሚመለከት ድረስ ቀርጌሌዎስን በቤተ ክርስቲያን ለመቀበል ተቸግሮ እንደነበር እንመላክታለን። «ጴጥሮስ በስድስት ሰዓት ያህል ይጻል ዘንድ ወደ ጣራው ወጣ፤ ሲያዘጋጁለት ሳሉም ተመስጦ መጣበት። ሰማይ ተከፍቶ በአራት መዓዝን የተያዘ ታላቅ ሽማ የሚመስል ዕቃ ወደ ምድር ሲወርድ አየ፤ በዚያውም አራት እግር ያላቸው ሁሉ አራዊትም በምድር የሚንቀሳቀሱት ሰማይ ወፎችም ነበሩበት። ጴጥሮስ ሆይ ተነሣ አርደህ ብላ የሚልም ድምፅ ወደ እርሱ መጣ፤ ጴጥሮስም ጌታ ሆይ አይሆንም አንዳች ርኩስ የሚያጸይፍም ከቶ በል፤ አላውቅምና አለ። ደግሞ ሁለተኛ እግዚአብሔር ያነጻውን እንተ አታርክሰው የሚል ድምጽ ወደ እርሱ መጣ።» /ሥራ ፲፱፡፲፮/። የዚህ ራእይ ፍጻሜው ሐዋርያት እንኳን ሳይቀሩ ወንጌል የተሰጠው ለእስራኤላውያን ነው ብለውም ያምኑ እንደነበረና ሕዝቡና አሕዛብ በክርስቶስ አንድ በመሆናቸው እግዚአብሔር ወገኖቹ አድርጎ የተቀበላቸውን አሕዛብን አታገልጻቸው ሲለው ነው። ደቀመዛሙርቱ

ከቅዱስ እስጢፋኖስ ሞት በኋላ በተለያዩ ሀገር ተከተሉ። ስለመድኃኒታችን ከማንም አስቀድሞ ለአይሁድ በጥንካሬ ይሰጡ ነበር። /ሥራ ፲፩+፲፱/ ስለዚህ እግዚአብሔር የእስራኤል አምላክ ብቻ ሳይሆን በክርስቶስ የአሕዛብም አምላክ መሆኑ በተረጸ ነገር ተገለጠ። ከተጻፈበት ዓላማ አንዱ ይህ ነው።

የዕብራውያን መጽሐፍ አጠቃላይ ይዘት

አሕዛብ እንደ እስራኤል ሁሉ በአዲሱ ኪዳን የእግዚአብሔር ልጆች መሆናቸውን ያሳያል። አስቀድሞ በክርስትና ልደት ዘመን በአሕዛብ አቀባበል ላይ ጠንካራ የሆነ ክርክር ነበር። በቅዱስ ጳውሎስና በርናባስ ስብከት እንደተገለጠው አሕዛብ የአይሁድን ሥርዐት መጠበቅ ሳያስፈልጋቸው የቤተክርስቲያንን አካላት ሆነው ተቆጠሩ። ጠንካራ የነበሩ ለመንጋቸው የሚጠነቀቁ አይሁድ አሕዛብ ግዝረትን ከመቀበላቸው አስቀድሞ የሙሴንም ሕግ ሳይፈጽሙ የአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን አካላት ሆነው ሊቆጠሩ አይገባቸውም የሚል መከራከሪያ ነጥብ አነሡ።

በቅዱስ ያዕቆብ አማካኝነት የኢየሩሳሌም ጉባኤ ተጠራ። በአሕዛብ ላይ ተጨማሪ ሽክም ሊጥሉባቸው እንደማይገባ በሐዋርያት መካከል ስምምነት ላይ ተደረሰ። ነገር ግን ይህ ሁኔታ አይሁድን አላሳመናቸውም /ገላ. ፪+፲፪/። ቅዱስ ጳውሎስ ግን ክርስትና ከአይሁድ ተዕዕኖ ነጻ መውጣት እንዳለበት አጽንዖት ሰጥቶ አስተማረ። /፪ኛ ቆሮ. ፱+፳/። ነገር ግን ነገሩ እንዳይከር በማሰብ አንዳንድ ጊዜ የአይሁድን ሥርዐት ሲጠብቅ ይታይ ነበር /ሥራ. ፲፮+፲፱/። እርሱ ራሱ ነጽቷል /፳፩+፳፱/።

የዕብራውያን መልእክት ሲጻፍ የኢየሩሳሌም መቅደስ በጥጣስ ዘመቻ ምክንያት ፈርሷል። ከእርሱ ጋር ይደረግ የነበረው የብሉይ ኪዳን መስዋዕት ቅሬት አብሮ ተፈጽሟል። አስቀድሞ የነበረው የብሉይ ኪዳን ክብር በተግባር አልፎ የክርስቶስ ክብር ወደ አማንያን ልዩና እየተተካ ነበር።

በተለይ መልእክቱ ሲጻፍ ከአይሁድ የተመለሱ ክርስቲያኖች ማስጠ

ንቀቂያ ያስፈልጋቸው ነበር። በነገር ሁሉ ማደግ ሲገባቸው ወደኋላ አፈገፍገዋል። ምክንያት እየፈጠሩ እውነተኛ የሆነውን የወንጌል ትርጉም አልተረፉም። ቀድሞ ወደነበሩበት ሁኔታ የመመለስ አደጋም እንገባ ነበር። በቅዱስ ጳውሎስ ስብከት ቤተ ክርስቲያን ከአይሁድነት ወደ ዓለም አቀፋዊት ቤተ ክርስቲያንነት ተለውጧል። ክርስቲያን የነበሩ አይሁድ እየበዙ በመጡ ቁጥር ከወገኖቻቸው በተለይም በካህናት የሚደርሰባቸው መግለልና መኪራ እየጨመረ መጣ። ስለዚህ በክርስቶስ እንዲጸኑ ወደኋላ እንዳይመለሱ መልእክት ይጽፋላቸው ዘንድ አስፈላጊ ሆነ።

ሐዋርያው በመልእክቱ የወንጌልና የሕጉን አንድነት የክርስቶስን ሊቀ ካህንነት ሥራ ጻፈላቸው። የዕብራውያን መልእክት የብሉይ ኪዳንና ሐዲስ ኪዳንን ድንቅ ስምምነት የምንመለከትበት መጽሐፍ ነው። በሁለቱም ኪዳናት ነቢያትን አስቀድሞ ያናገረ፣ በኋላም በጽርሐ ጽዮን ከመንፈስ ቅዱስ መውረድ በኋላ በአባቶቻችን በሐዋርያት፣ ከዚያም በየዘመኑ በተነሡ ሐዋርያት እበውና የቤተ ክርስቲያን ዐቃብያን እምነት የተናገረ፣ የላከ፣ ትንቢትን የገለጠ፣ ትንቢት የተነገረለት፣ የትንቢቱ ፍጻሜም አንዱ አምላክ /እግዚአብሔር ነው።

የመግቢያው ማጠቃለያ አላብ

ሥነ ፍጥረት ከተፈጠረ፣ ዘመን ከተቆጠረ ጊዜ በኋላ ያለውን የዓለማችንን ታሪክ ብንመረመር ሁለት ገጽታዎች አሉት፤ ይኸውም የሰው ልጆች የታሪክ ክፍልና መለኮታዊ የሆነ የታሪክ ክፍል ነው። የሰው ዘር ታሪክ የምንለው የሰውን የትመጣ ከሚያጠናው ክፍል ዕድገቱን፣ ውድቀቱን፣ በተለያዩ ዘመን ያሳለፈውን ውጣ ውረድ፣ ቁሳዊ፣ ሞራላዊ፣ ሥጋዊ፣ ምሁራዊ የሆኑትን አጠቃላይ የክስተቶችን ድምር ውጤት ነው። ስለ እያንዳንዱ ነጥቦች ለመዘርዘር የዚህ መጽሐፍ ትኩረት አይደለም። መለኮታዊ የሆነው የታሪክ ክፍል እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ያለውን ዘላለማዊ ፍቅር፣ ዘላለማዊ ዕቅድ፣ ጥበቡን ፍርዱን፣ ምሕረቱን፣ ክብሩን፣ ዘላለማዊ መንግሥቱንና በሰው ልጆች ያለውን ፍጹም ደስታ ያሳያል። «ደስታዬ በምድሩ ተድላዬም በሰው ልጆች ነበር» /ምላ. ፳፡፳፩/ እንዲል።

አጠቃላይ የሆነው የሁለቱ ድምር ውጤት ታሪክ ማእከሉ የእግዚአብሔር መንግሥት ነው። እርሱም በጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋ ተዋሕዶ በምድር ላይ መገለጥ የተሰበከ ነው። ይኸንን ሁኔታ ሐዋርያው እንደሚከተለው ገልጦታል። «እግዚአብሔርን የመምሰል ምስጢር ያለጥርጥር ታላቅ ነው፤ በሥጋ የተለጠ፣ በመንፈስ የጸደቀ ለመላእክት የታየ በአሕዛብ የተሰበከ በዓለም የታመነ በክብር ያረገ።» /፩ኛ ጢሞ ፫፡፲፱/ ሌሎች በምድር ላይ የተከሰቱ ክስተቶች ሁነቶች ሁሉ አስቀድመን ከገለጥነው በላይ የሆኑ አይደሉም።

የቤተ ክርስቲያን ታሪክ የእግዚአብሔር መንግሥት በምድር ላይ መነሣትና ማንሠራራት ይተርካል። ይህም በምድር ላይ የእግዚአብሔርን ክብር በመገለጥ ለዓለሙ የሚደረገውን ድንነት በማሳየት ነው። የዚህ መጽሐፍ ትኩረትም የክርስቶስ መንግሥትን ልዕልና ማሳየት ነው። መጽሐፉ ሀሰራ ሦስት ምዕራፎችን ይዟል።

እያንዳንዱ ምዕራፍ የያዘውን አሳብ በትዕግስት መረዳት የመጽሐፉን ጭብጥ ለመረዳት ያግዛልና በትዕግስት ሆናችሁ እንብቡት እላለሁ።

ዲ/ን ታደላ ፈንታው

መቅደም

በሐዲስ ኪዳን ከተጻፉ መልእክታት ውስጥ የዕብራውያን መልእክት ልዩ ሥፍራ ጠቀሜታም ያለው መጽሐፍ ነው። ብሉይ ኪዳንንና ሐዲስ ኪዳንን ያገናኛል /ያዛምዳል/። ከአይሁድ ወገን ለነበሩ ክርስቲያኖች ምንም እንኳን ከቤተ መቅደሳቸው /sanhedrim/ ቢባረሩም፤ የመቅደስ አገልግሎታቸውን በኢየሩሳሌም ቢያስቆሟቸውም ከኢየሩሳሌም ውጭ ሆነው ስለ ክርስቶስ መከራ ተቀብለዋል። ስለዚህም ወደሰማያዊው መቅደስ ይገቡ ዘንድ በሩ ተከፍቶላቸዋል። ታላቁን መንፈሳዊውን የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ለማገልገልም ተመርጠዋል። እውነተኛና ልዩ በሆነውም የመሥዋዕት ይሔዳሉ። አገልግሎትም ተካፋይ ናቸው። የዕብራውያን መጽሐፍ ለተጠሉት ለአሕዛብ ለተናቁ ወገኖችም የሰማያትን መከፈት ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ለሚችሉ ወገኖች ታላቅ ተስፋን የሰነቀ መጽሐፍ ነው።

የመጽሐፉን ክብደት ስለማውቅ የቻልኩትን ያህል ገለጻዬን ቀላልና ግልጽ ለማድረግ ሞክሬአለሁ። ይህም ለአንባብያን ጥቅም በማሰብ ነው።

አባት ታድሮስ የዕቅብ ማላቲ፣ ሰኔ ፲፱፻፹፪

የዕብራውያን መጽሐፍ ጸሐፊ

የመጽሐፉ ደራሲ በመልእክቱ መጀመሪያ ላይ አልተገለጸም። ስለዚህ በሥነ መለኮት ጸሐፍት መካከል ማን ጻፈው? በሚለው ክርክር ልዩነት አለ። በጀኛው መቶ ከፍለ ዘመን በምዕራብ የተነሣው ጠርጦላስ የመጽሐፉ ጸሐፊ በርናባስ ነው ይላል። ነገር ግን በርናባስ የጻፈውን መልእክታት በማነጻጸር በዕብራውያን ትርጓሜና በሌሎች ጽሑፎች መካከል ሰፊ ልዩነት መኖሩን መመልከት ይቻላል። ስለዚህ አንድ ሰው ሁለት የተለያዩ ጽሑፎችን ሊጽፍ አይችልም። ሌላው የመጽሐፉን ደራሲ በተመለከተ ከምዕራብ የሚነሣ አስተያየት፣ የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ቀሌምንጦስ ዘርም ነው የሚል ነው። ነገር ግን ከጀኛው መቶ ከፍለ ዘመን በኋላ የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ እንደሆነ ስምምነት ላይ ተደርጏል።

በምሥራቃውያን ዘንድ ግን ከመጀመሪያው ጀምሮ የዕብራውያን መጽሐፍ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ ለመሆኑ ስምምነት አለ። የምሥራቅ ኦርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት በተለይም የግብፅና የኢትዮጵያ ሊቃውንት እምነት አስቀድመን የገለጥነው ነው። ታሪክ ጸሐፊው አውሳብዮስ እንደገለጸው ቅዱስ ቀሌምንጦስ ዘርም መምህሩን ዳንቲኒዎስን ጠቅሶ የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ መሆኑን ተናግሯል።

ስለዚህ በዕብራውያን መጽሐፍ የት መጣ ላይ የተሰጡትን አስተያየቶች እንደሚከተለው ጠቅለል አድርገን አስቀምጠናቸዋል።

¹ በመልእክቱ ጸሐፊ ላይ ጥያቄ የተነሣው ቅዱስ ጳውሎስ እንደሌሎች መልእክታት በመግቢያው ላይ ስሙን ያልመጻፉ ነው። ስሙ በአርእስት ላይ የመጣው ወደኋላ በወጡ በግሪክ ትርጉሞች ላይ ነው። ከእነርሱም ወደ ሼልጊት /የላቲን/ ትርጉም ገባ። የሐዋርያው መልእክት ቢሆን ስሙን መጻፍ ያስፈለገው ነበር የሚል ጥያቄዎች ስለነበሩ የመጽሐፉ የት መጣ ላይ የተተነተኑትን ማብራሪያዎች ማስተመጥ አስፈላጊ ሆነ።

ሴ. የመጽሐፉ ጸሐፊ ቅዱስ ጳውሎስ ነው

ይህ ከመጀመሪያው በምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ይታመን የነበረ አሳብ ነው። በኋላም አሳቡ በምዕራባውያንም ዘንድ ተቀባይነትን አግኝቷል። ይህንን አሳብ ከሚቀበሉ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት መካከል ቅዱስ ዳንቴኒዎስ፣ ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ቅዱስ አውግስጢኖስ ይገኙበታል። በብዙ ሊቃውንት ዘንድ ስምምነት የተደረሰበት አሳብ አስቀድመን የገለጥነው ነው።

ዘ. የመጽሐፉ ጸሐፊ በርናባስ ነው

ይህንን አሳብ ከሚያራምዱ ሊቃውንት መካከል ጠርጦለስ ዊስለር እንዲሁም ኡልማን ይገኙበታል።

ሀ. ቅዱስ ቀሌምንጦስ ዘሮም

ይህ አስቀድሞ በምዕራባውያን ዘንድ የነበረ፣ በኋላ ግን የከሰመ አሳብ ነው። የተወሰኑ ምሁራን የዚህ አሳብ አቀንቃኞች ናቸው። ለአብነትም ሬዝ ሙየር እና ኢራሱመስ ይገኙበታል።

ሐ. ቅዱስ ሉቃስ ወንጌላዊ ነው

የዚህ አሳብ አቀንቃኝ አርጌንስ ነው። ይህንን አሳብ ኢብራብድና ጆን ካልቢን ይጋሩታል።

ረ. ሲላስ

የዕብራውያንን ትርጉም ሲላስ ጽፎታል ከሚሉት ወገን ሮህሊ ሚንስተር ይገኙበታል።

ሄ. አጽሎስ

የዕብራውያን ትርጓሜ ጸሐፊ አጽሎስ ነው የሚሉ ሉቲያና አምለር ይገኙበታል።²

² መልእክቱን የጻፈው ቅዱስ ጳውሎስ እንደሆነ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ትቀበላለች። መልእክቱን ግን ግንኙ ይጻፈው ግን ደራሲው መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ለድርድር የሚገባ ጥያቄ አይደለም። በዚህ ከመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ቃል /እውነተኛ/ መልእክትም አድርጎ በትገለገለበት ሞራላት ወደፊትም ትሞራለች።

ሐዋርያው ስለምን ስሙን አልገለጠም?

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ በሌሎች መልእክታቱ መጀመሪያ ላይ ስሙን ሲገልጽ በዚህ መልእክቱ መጀመሪያ ግን ስሙን አልገለጸም፤ ለምንድን ነው? በጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን ሐዋርያው የአሕዛብ ሐዋርያ መሆኑ ይታወቃል። ሐዋርያት ቅዱስ ጴጥሮስ፣ ዮሐንስና ያዕቆብ እንዲሁም ሌሎች ሐዋርያት ደግሞ በአይሁድ መካከል ተዘዋውረው ስለሰበኩ በአይሁድ ሐዋርያነታቸው ይታወቃል። የአሕዛብ ሐዋርያ በመሆኑ የአይሁድን ወግና ልምድ ሲጠነቅቅ አይታይም ነበር። በዚህም የተነሣ ከዕብራውያን /ከአይሁድ/ እምነት ወደ ክርስትና የተመለሱ ወገኖች በእርሱ ላይ ጥላቻ ነበራቸው። ስለ እርሱም እንዲህ ተብሎ ተጽፏል። «ወንድም ሆይ በአይሁድ መካከል አምነው የነበሩት ስንት አእላፋት እንደሆኑ ታያለህ? ሁላቸውም ለሕግ የሚቀኑ ናቸው። ልጆቻቸውን እንዳይገርዙ በሥርዐትም እንዳይሐዱ ብለህ በአሕዛብ መካከል ያሉት አይሁድ ሁሉ ሙሴን ይከዱ ዘንድ እንድታስተምር ስለአንተ ግረዋቸዋል።» /ሥራ. ፳፱፡፳፱/። ስለዚህ ይህ መልእክት በቀጥታ የተጻፈው ለዕብራውያን ሰዎች /ማለትም ለዕብራውያን ክርስቲያኖች/ በመሆኑ በስሙ ጽፎላቸው ቢሆን ኑሮ ላያነሱት ይችላሉ ስለነበር፤ እነርሱን ለመጥቀም ሲል ስሙን አልገለጸም።

መልእክቱ የተጻፈበት ዓላማ

፩. ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ምንም እንኳን የአሕዛብ ሐዋርያ መሆኑ ቢታወቅም የዝግ ወገኖቹን እንዳያገለግል የሚከለክለው ሥጋዊም ሆነ መንፈሳዊ ሕግ የለም። በተለይም በአሕዛብ መካከል የሚኖሩትን ወገኖቹን ስለወገኖቹ ፍቅር ከክርስቶስ ተለይቶ እርሱ ራሱ የተረገመ እንዲሆን እጽል ነበር ይለናል/ሮሜ. ፱፡፱/። ስለዚህ እግዚአብሔር ዕብራውያንን ያገለግል ዘንድ አልከለከለውም። ነገር ግን በተለየ አሕዛብን ያገለግላቸው ዘንድ ልኮታል።

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለማጥመቅ አላከናኘም /ጴጥ. ቆሮ. ፩፡፲፯/ እንዳለ። ይህም ማለት ቅዱስ ጳውሎስ ማጥመቅ ተከልክሏል ማለት ግን አይደለም። እንደ አምላኩ ለበው ልጆች ያለው ፍቅር ሕዝብንም፣ አሕዛብንም /አይሁድንም አሕዛብንም/ እንዲያገለግል ግድ ብሎታል። ስለዚህ ወደ ዕብራውያን ሰዎች ዘንድ አስፈላጊ ሆኖ በታየው ጊዜ ለመጻፍ ወደ ሷላ አላለም። ይልቁንም ከሌሎች ወገኖች ይልቅ የሙሴን ሕግና የአይሁድን ሥርዐት በተመለከተ ቀናዒ ነበረና።

፪. የቀደመችውን ቤተ ክርስቲያን እውነተኛ መልክ ስንረዳ፤ መልእክቱ የተጻፈበትን ዓላማ እንረዳለን። ሐዋርያትና ያመኑ አይሁድ ዕለት ዕለት በቤተ መቅደስ እየተሰበሰቡ እግዚአብሔርን እያመለከቱ ለአይሁድ የተሰጠውን ተስፋና ሕጉን ይከተሉ ነበር። ነገር ግን አዲሱ መንፈሳዊ ተስፋ በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የተደረገ ገው ነው። ከተመለሱት አይሁድ አብዛኛዎቹ ራሳቸውን ከአይሁድ ወግና ልማድ ማላቀቅ ተስኖአቸው ነበር። ቅድስት ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ራሱን ሕዝብና አሕዛብን አንድ አድርጋ በክንፍቿ ጥላ መሰብሰቧን ይቃወሙ ነበር። አይሁድም፣ አሕዛብም ቢሆኑ በክርስቶስ አንድ ናቸው። «በወንጌል አላፍርምና አስቀድሞ ለአይሁዳዊ ደግሞም ለግሪክ በው ለሚያምኑ ሁሉ የእግዚአብሔር ኃይል ለማዳን ነውና» ተብሎ ተጽፏል /ዮሐ. ፩፡፲፯/። ባሪያም ቢሆን፤ ጌታም ቢሆን፤ ወንድም ቢሆን፤ ሴትም ቢሆን ልዩነት የለም። ስለዚህ በቤተ ክርስቲያን የሥቃይ ወራት የአይሁድ ዝቅያኒ የዕብራውያንን ክርስቲያኖች ሊጥሏቸው ከቅዱስ ሥፍራውም ሲያባርሯቸው በእምነት ያልጠነከሩ ሰዎች ይገኛሉ። ለክርስቶስ ሲሉ ከእግዚአብሔር ሕዝብ ራሳቸውን እንደለዩ ሊያስቡ ይችላሉ፤ ይህ በእነርሱ ዘንድ ሊጠገን የማይችል ስብራት ነበር። የተባረሩት ከራሳቸው ቤተ መቅደስ ነው።

ስለዚህ ሐዋርያው መልእክቱን የጻፈላቸው ካሉት ነገር የበለጠ ተስፋ እንደሚጠበቃቸው ነው። «ለእኛ» የሚል ቃል በብዙ ሥፍራ ተደጋግሟል።

በዚህ ዓለም በተተከለው የሰማያዊው መቅደስ ምሳሌ በሆነው መቅደስ ፈንታ፤ የተጠበቀላቸውን ተስፋ አሳያቸው። ከአይሁድ ሊቀ ካህናት ወደ ሰማያዊው ሊቀ ካህናት ወደ ክርስቶስ መተላለፋቸውን ገለጸላቸው። ዜግነታቸውም አይሁዳዊ ባይሆን መላእክት አጥር ቅጥር የሆኑላት፤ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ በደሙ የገዛት፤ ሰማያዊት ቤተ ክርስቲያን አባልና መንፈሳዊ ልጅነት ሰማያዊ ዜግነት ያላቸው መሆናቸውን ጻፈላቸው።

መናፈቅ የሚገባቸውም ሥጋውያን ያሉባትን ምድራዊቷን ኢየሩሳሌምን ባይሆን የድል ነጂዎች አንድነት ያሉባትን ታቦር ዘዶር በመካከሏ የምትገኝበትን ሰማያዊቷን ኢየሩሳሌምን እንደሆነ በመታመን ጻፈላቸው። የዚህ መጽሐፍ ዓላማ ክርስትና ከእግዚአብሔር ጋር አንድነት የመፍጠር እምነት እንጂ፤ የመለየት እምነት አለመሆኑን ከእግዚአብሔር ጋር አንድነትን የሚፈጥር ክርስቲያን ከሥጋ አሳብ ከምድራዊ ባርነት ነጻ ሊወጣ እንደሚገባው የምታስተምር መሆኗን በመልእክቱ ማሳየት ነው። ክርስቲያን ለሰማያዊ ክብር ለእግዚአብሔር መንግሥት የሚበቃ ከሆነ ደስታው ፍጹምና ዘላለማዊ መሆኑን ማሳየት ነው። ይህንን ማድረግ ማለትም ምድራዊቷን ኢየሩሳሌምን ማጣት ወደሰማያዊቷ ኢየሩሳሌም ማንጋጠጥን ያመጣል። ይህች ከተማ ሰማያውያን ድል እድራጊዎች የሚቀመጡባት ከተማ ናት።

፫. የአይሁድ ቤተ መቅደስ ስለጠፋ /ስለተቃጠለ/ የአይሁድ ሥርዐትና ወግም በክርስቶስ ባለው እምነት ስለተተካ መሥዋዕቱም፤ ከህነቱም ስለተሻረ በኢየሩሳሌም የሌዊ ከህነት ተፈጽሟል፤ ቀጣይነት አይኖረውም። ሐዋርያው የክርስቲያኖችን እውነተኛ መቅደስ ገልጧል፤ በክርስቶስ መሥዋዕትነት የተመሠረተውን አዲሱን ከህነት አስተዋውቋል።³

የመልእክቱ ባሕርይ

ይህንን መልእክት ከሌሎች የሐዲስ ዚጻን መጻሕፍት ለየት የሚያደርጉት ባሕርያት አሉት። ይኸውም ትምህርቱና መረጃዎቹ ለአይሁድ ታዋቂ የሆኑና የተለመዱ የብሉይ ኪጻን መጻሕፍትን ዋቢ ማድረጉ ነው። እነዚህ መረጃዎች በአይሁድ ማኅበረሰብ ዘንድ የተለመዱ መጻሕፍት ናቸው። በውስጡ በመስቀሉ ላይ በተቆረሰው ሥጋ በፈሰሰው ደም አምሳል ይፈጸም የነበረ የቀደመ ሥርዐት እንዳለ ያስረዳል።

ቅዱስ ጳውሎስ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ እጅግ ግሩም በሆነ ዘይቤ ሰማያዊ የሆነ ምስጋናን አስተዋውቋል። ዓላማው ክርስትናን የተቀበሉ አይሁድ የነገሮች ሁሉ ጥላ ከሆነው ነገር ወደ አማካዊው ወደ እውነተኛው ምስጢር እንዲቀርቡ ማስቻል ነው። በውጭ ያለ የአፍኦ አገልግሎት ጥሎ እርሱም ወደ ክርስቶስ መመለስ ነው። ይህ መልእክት ልክ ቅኝቱ መልካም እንደሆነ ዜማ የሁለቱን ኪጻናት ድንቅ በምምነት ያመለክታል።

³ አጠቃላይ የመልእክቱ ጭብጥ ሲጠቃለል ዕብራውያን ጌታችንን እምነው ክርስትናን ተተብሎ ዘር። አሁን ግን ምድራዊውን ነገር እየሰሩ ደክመዋል ትብሉት ወዳመጡት የአይሁድ እምነት አዘንብለዋል። በሃይማኖታቸው ምክንያት የከፍተኛ አጭች ከምክራባቸው አባረዋቸዋል። በሁሉም ዘንድ የተናቀ ሆኑ ከወገኖቻቸው ብዙዎች ፈታቸውን ከክርስትናው መለሱ። ከዚህ ብርቱ ፈተና ለመውጣት በመሳቀል ላይ የተሰቀለውን የናዝሬቱን ኢየሱስ በአይሁድ ሊቃኑ ካህናት ምትክ ሰማያዊውን ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲመለከቱ በመታመን ጻፈላቸው።

ጁ. ሐዋርያው በአይሁድ ዘንድ ልማድ ሆነው የሚዘወተሩ እንደ ግዝረት ዓይነት ሥርዐቶችን ለገላትያና ለቂላስይስ ሰዎች በጻፈው መልእክቱ እንደገለጸው፤ እነዚህ ግላዊ ጉዳዮችና ሰዎች ከፈለጉ ሊቀበሏቸው፤ ካልፈለጉ ሊተዋቸው የሚችሉ ነገሮች ናቸው ይላል።

ነገር ግን በዚህ መልእክቱ ሁሉንም ማገበረሰብ የሚያሳትፍ ርእሰ ጉዳይ አንሥቶ በስፋት ይዘረዝራል። የተዘጋውን የአይሁድ ቤተ መቅደስ ጉዳይ ያነሳል። አይሁድ ያለ ፈቃዳቸው የተለዩትን የአይሁድነት ክብር ያወሳል።

፫. ሐዋርያው የመልእክቱን የመጨረሻ ምዕራፎች በሌላው መልእክታቱ እንደሚያደርገው ተግባራዊ ትእዛዛት ላይ ለምሳሌ የፍቅር መታዘዝ ላይ ያተኩራል። በተመሳሳይ ጊዜ ንግግሩን የመልእክቱን ጭብጥ ተግባራዊ ወደሆነ ክርስትና እንዲያዘነብል አድርጓል። ስለዚህ ሃይማኖታዊ ደግማችን በሕይወት ወደሚተገበር ክርስትና እንዲያዘነብል ይመክራል። ሰዎች በቲዮሪ /በቃል/ በተረዱት ነገር ላይ እንዲንጠለጠሉ ሳይሆን፤ ውስጣዊ የሆነ ጥልቅ መንፈሳዊ ስሜታቸውን ተግባራዊ እንዲያደርጉ በጠባቸው መልካም የሆነውን ነገር እንዲይዙ በክርስቶስም አዲስ ፍጥረት እንዲሆኑ ይመክራል።

፬. መልእክቱ ከሌሎቹ የቅዱስ ጳውሎስ መልእክታት የተለየ ነው። በዚህ መልእክት የጻፈው ቤተ ክርስቲያን የክርስቶስ አካል ስለመሆኗ፤ ጌታ ራሷ ስለሆነ ወይም በልጁ ምክንያት ከአብ ጋር ስላለን አንድነትና የመላበሉትን ነው። በመንፈስ ቅዱስ በለምትገለጥ የክርስቲያኖች አንድነትም ይናገራል ወይም ከክርስቶስ ጋር በለምንካፈለው ስቃይና በለምንቀበለውም ክብር ይተርካል።

በተጨማሪ ልዩ የሆነ ርእስን እርሱም ክርስትናን የተቀበሉ አይሁድን ከቤተ መቅደስ ሥርዐታቸውና ከመስዋዕታቸው መለየታቸውን ያውሳል። እንደገናም በክርስቶስ ዘላለማዊ ክህነት ላይ ያተኩራል። ከእርሱ ጋር በሚኖረን አንድነት ምክንያት ሰማያዊውን መቅደስ እርሱም በእጅ ያልተሠራ ወደሆነው እንዴት መድረስ እንደምንችል ያስረዳል።

የመልእክቱ አከፋፈልና ይዘት

በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን የተቀበለናቸውን መንፈሳዊ ስጦታዎች ይዘረዝራል። የሐዲስ ኪዳንን የክህነት አገልግሎት አይሁድ በብሉይ ኪዳን ዘመን ከተቀበሉት ተመሳሳይ አገልግሎት ጋር ያነጻ ጽራል። መልእክቱ የሚከተሉትን ዋና ዋና ጭብጦች ይዳስሳል።

1. ክርስቶስና ነቢያት ምዕ. 1:1-3
2. ክርስቶስና መላእክት ምዕ. 1:4-14
3. ክርስቶስና ሙሴ ምዕ. 3
4. ክርስቶስና ኢየሱስ ምዕ. 4
5. ክርስቶስና አሮን ምዕ. 5
6. እምነትን በተመለከተ ምዕ. 6
7. ክርስቶስና መልክ ጸዴቅ ምዕ. 7
8. ስለ ሰማያዊው ሊቀ ካህናት ክርስቶስ ምዕ. 8
9. ሰማያዊ አገልግሎት ምዕ. 9
10. ወደ ሰማያዊቷ ቅድስተ ቅዱሳን መግባት ምዕ. 10

¹ ዕብራውያን ስለመድኃኒታችን የተቀበሉትን ዕውቀት ዳግመኛ ከማይጠፋ ከአያው ዘር እንዲወለዱ አድርጓቸዋል። ነገር ግን በእምነት አድገው ባወቁትና በተረዱት ነገር ጽኑው ሰማያዊውን ነገር እያሰቡ እስከመጨረሻው እንዲጸኑ አላስቻላቸውም። ትውክልታቸው በመድኃኒታችን ላይ ይሆን ዘንድ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የበለጠ ዕውቀት ያስፈልጓቸዋል። እርሱ ሊቀ ካህናት ሆኖ የፈጸመውን ታላቅ የማዳን ሥራ ሲያውቁ ያበረታሉ በእምነት ጽኑነት ይቆማሉ የመልእክቱም ዋና ጭብጥ ይኼው ነው።

11. እምነት	ምዕ. 11
12. Strive /ተጋድሎ/	ምዕ. 12
13. የማጠቃለያ ትእዛዛት	ምዕ. 13

ምዕራፍ አንድ

- እግዚአብሔር በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና በአባቶቻችን በነቢያት ተናገረን
- በዚህ ዘመን መጨረሻ በልጁ ተናገረን፤
- ሁሉን ወራሽ ባደረገው
- ዓለማትን በፈጠረበት በልጁ
- የክብሩ መንጸባረቅና የባሕርይ ምሳሌ ሆኖ
- ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እየደገፈ
- ኃጢአታችንን በራሱ ካነጸ በኋላ
- በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ

መግቢያ

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ መልእክቱን የጀመረው እግዚአብሔር ከአባቶቻችን ጋር ያደረገውን ንግግር በመግለጥ ነው። እነርሱም የብሉይ ኪዳን ዘመን ቅዱሳን ናቸው። መጀመሪያ በነቢያት የተናገራቸው ሕዝቦች ማንነት ከተናገረ በኋላ የሁለቱን ኪዳናት ድንቅ ለምሥነት ሲያሳይ በብሉይ ኪዳን ዘመን በነበሩ ሰዎች የተናገረን በአዲስ ኪዳን ከእኛ ጋር በልጁ የተናገረን አንዱ አምላክ መሆኑን ተናገረ። በብሉይ ኪዳን ዘመን ከነበሩ ሰዎች ጋር ሊመጣ ስላለው መለኮታዊ እውነት ተናገረ። አሁን ግን የልቡን ፈቃድ ሁሉ በልጁ ገለጠልን። ይህንንም በመናገሩ ነቢያትን ያንቋሸ፤ የብሉይ ኪዳንን ታላቅነትና ክብርም ያቃለለ አይደለም። ነገር ግን ከብሉይ ኪዳን ክብር ይልቅ የሐዲስ ኪዳን ክብር እንደሚበልጥ አሳዩ እንጂ፤ ምክንያቱም የመጀመሪያውን

ኪዳን ተከትሎ የመጣ ነውና። የብሉይ ኪዳን ትንቢት ፍጻሜውን ያገኘው በሐዲስ ኪዳን ነው። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ለንደተናገረ፡- ነቢያትን ወደ አባቶቻችን መላኩ እንደምን ታላቅ ነገር ነው? ነገር ግን የዘመኑ መጨረሻ በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር አንድ ልጁን ወደ ዓለም ላከ። በአገልጋዮቹም አማካኝነት ሳይሆን እግዚአብሔር ራሱ ሊናገረን ፈቀደ። ይህ ምን ዓይነት ታላቅና አስደሳች ነገር ነው። የብሉይ ኪዳን ዘመን ሰዎች መምህር ክቢዩ ሙሴ ነበር፤ የእኛ አስተማሪ ግን አምላክ ሙሴ ነው። ለዚህ ክብር የሚመጥነውን ሰማያዊ ጥበብ እንናገር፤ ምድራዊ የሆነ ነገርን አንሻ።

ሐዋርያው ስለምን ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከነቢያት ጋር በማነጻጸር ጀመረ?

በአይሁድ መንግሥት መጀመሪያ መሪያቸው ነቢዩ ሙሴ ነበር። ወንድሙ አሮን የሊቀ ካህናት ሥራን ይሠራ ነበር። መለኮታዊው እውነት በሙሴ አማካኝነት ለእስራኤል ሕዝቦች ይገለጥ ነበር። በተለይም በሕጉ አማካኝነት አሮን በመሥዋዕቱ አማካኝነት በእግዚአብሔርና በሰው መካከል የነበረውን የማስታረቅ ሥራ ያከናውን ነበር። ሕዝቡን የመምራትና መንፈሳዊ ምስጢር የሚፈጸምበትን ሥርዐት አብረው ተቀናጅተው ይካሄዱ ነበር። ስለዚህ አንድ ሰው እውነተኛ አማኝና የአይሁድ ማኅበረሰብ አባል ሆኖ ከአባቶች የተነገረውን እውነት ተቀብሎ፤ የአምልኮት ሕይወትን ይመራ ነበር። ይህም በሕግ ብቻ የሚፈጸም አልነበረም። በነቢያት ትንቢትና እግዚአብሔርንና አማኙን በሚያገናኘው በሚቀርበው መሥዋዕት አማካኝነት ጭምር እንጂ። በትንቢትና በክህነት መካከል የነበረው አገልግሎት ማለትም በትእዛዛትና በአምልኮ መካከል ዘላቂ ድንነትን ማምጣት አልተቻለውም። የአይሁድ ካህናትም ከተልእኮአቸው አፈንግጠው ለውጫዊው ሥርዐት አፈጻጸም

እንጂ፤ መንፈሳዊ ለሆነው ለልብ አገልግሎት የማይተጉ ነበሩ። በዚህም ምክንያት እውነተኛ የሆነው ነገር ጠፍቶ ነበር። በዚህም የተነሣ በእውነተኛ ነቢያትና ለወጋቸው በሚጠነቀቁ ካህናት መካከል ጠብ ነበር። ይህ ሁኔታ በነቢዩ ኤርምያስና ሕዝቅኤል ዘመን የተለመደ ነበር። ነገር ግን አስቀድሞ የነበረውን አገልግሎት የተሟላና ፍጹም ሊያደርገው የሚችል አገልግሎት በመስቀል ላይ የተሠዋው ልዩ የሆነው መሥዋዕት ነው። በተመሳሳይ ጊዜ የመሥዋዕቱ አቅራቢ ተቀባይና መሥዋዕት ሆኖ ኃጢአታችን ይቅር የሚል በሰማያት ያለፈ ሊቀ ካህናት አስገኝቷልና። በሰማያት ግርማው በአባቱ ቀኝም ተቀመጠ።

ሐዋርያው በዚህ መልእክቱ በጌታችን ክህነትና በሌዊ ክህነት መካከል ያለውን ልዩነት በመግለጽ መሥዋዕቱንና በሁለቱ ቢጻናት መካከል ያለውን አንድነትና ልዩነት አስረጻ።

ነቢያት መለኮታዊውን ድምፅ ለአባቶቻችን ተናገሩ፤ እግዚአብሔር ወደ ሕዝቡ የሚደርስባቸው ቃሉን የሚያስተላልፍባቸው ገንዘቦቹ ነበሩ። አስቀድሞ የእግዚአብሔር ታላቅ አደራ ተሰጠላቸው /ሮሜ. ፫፥፮/። ጌታችን ሙሴና ክሊያት ትንቢት የተናገሩለት እርሱ መሆኑን መስከረ። አስቀድሞ በነቢያት የተናገረው ድምፅ /እርሱ ነበር/ እውነትም በአካል ወደ ዓለም መጣ። በመለኮት ከአባቱ ጋር አንድ መሆኑን መስከረ። ስለዚህ እንዲህ አለ «ሁሉ ከአባቴ ዘንድ ተሰጥቶኛል ከአብ በቀር ወልድን የሚያውቅ የለም፤ ከወልድም በቀር፤ ወልድም ሊገልጥለት ከሚፈቅድ በቀር አብን የሚያውቅ የለም» /ማቴ. ፲፩፥፳፯/።

እግዚአብሔር ተናገረን

በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር በአባቶቻችን በነቢያቱ ተናገረ አሁን ግን ለእኛ በልጁ በጌታችን በመድኃኒታችን ኢየሱስ

ክርስቶስ ተናገረን። ይህ ማለት ምን ማለት ነው? እግዚአብሔር እኛን በተደጋጋሚ ተናግሮናል ማለት ነው። ወደ እኛ በተለያየ መንገድ ቀርቦ ለእኛ ያለውን ፍቅሩን ገለጠልን። እርሱ ልንረዳው ልንገነዘበውም ከምንችለው ነገር ሁሉ በላይ ነው። ነገር ግን ከእኛ የራቀ አይደለም። ከእኛ ጋር አንድነት ይኖረው ዘንድ ፈቀደ፤ ዘላለማዊ መንግሥቱን እንወርስ ዘንድ ወድጿልና።

ከእኛ ጋር ያደረገውም ንግግር በሕይወት የሚገለጽ የልጅነት ክብር እንዲኖረን የሚያስችል የሕይወት ቃል እንጂ፤ ሌላ አይደለም። ጌታ እግዚአብሔር ይህንን ሁኔታ ለምድር ፍሬን በሚሰጥ ዝናብ መስሎታል። «በኮረብታዬ ዙሪያ ያሉትን ሥፍራዎች ለበረከት አደርጋቸዋለሁ፤ ዝናቡንም በጊዜው አወርዳለሁ የበረከት ዝናብ ይሆናል» /ሕዝ. ፴፱፥፳፯/። ሐዋርያው በዕብራውያን መልእክቱ መጨረሻ አጽንዖት የሰጠው የሚከተለውን ምስጢር ነው። የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና የሚሠራም ሁለት አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሣለ ነው። ነፍስንና መንፈስንም፤ ጅማትንና ቅልጥምንም እስኪለይ ድረስ ይወጋል። የልብንም ስሜትና አሳብ ይመረምራል፤ እኛን በሚቆጣጠር በእርሱ ዐይኖቹ ፊት ሁሉ ነገር የተራቆተና የተገለጠ ነው እንጂ። በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት የለም ዕብ. /ዕ፡፲፪-፲፫/። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲህ አለ። የምናገራችሁ ቃላት ሕይወትን የሚሰጡ ናቸው።

እግዚአብሔር በተለያየ መንገድ ተናገረን

ዘመን ከተቆጠረ ሥነ ፍጥረት ከተፈጠረ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር መልክ ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ ሰውን ወዳጅ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ተነጋግሯል። ቅዱስ አውግስጢኖስ እንዲህ ያላል «በኢደን ገነት ከአዳም ጋር የተነጋገረው እግዚአብሔር አይደለምን?»

በዘፍ. ፫፡፲፯፡፡ ከቃዩን ፍላጎት አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብና ከሁሉም ነቢያት፣ ከነቢዩ ሙሴም ጋር የተነጋገረ አርሱ ነው፡፡ የተናገረን አንድ ጊዜ ሳይሆን ብዙ ጊዜ ነው፡፡

ከጥንት ጀምሮ በተለያዩ ዓይነት በተለያዩ ጉዳና ተናግሮናል፡፡ ድምፁን ልንሰማ፣ ልንለይ ልንቀበለው ከእርሱም ጋር ያለን ግንኙነት ቀጣይ እንዲሆን ማድረግ ይኖርብናል፡፡ ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል «እነዚያትም ተናግረዋል፤ ራእይንም አብዝቻለሁ በነቢያትም እጅ ምሳሌዎችን አውጥቻለሁ» /ሆሴ. ፲፪፡፲፯፡፡ በመዝሙርም እንዲህ የሚል ቃል ተጽፏል፡፡ «የአማልክት አምላክ እግዚአብሔር ተናገረ» /መዝ. ፱፡፩/ ቅዱስ አውግስጢኖስ እንዲህ ይላል «እግዚአብሔር በተለያዩ መንገድ ተናገሯል፡፡ ከራሱ ጋር፣ ከመላእክቱ ጋር ከነቢያቱ ጋር ከአማኒያንና ልባቸው ከእርሱ ጋር ከቀኑ ወገኖች ጋር በተለያዩ ዓይነት የተለያዩ መንገድን ተጠቅሞ ተናግሮናል ስለዚህ በሁሉም ጊዜ የተናገረን በዘመኑ መጨረሻ በልጁ የተናገረን ያው እንዱ እግዚአብሔር ነው፡፡»

በነቢያትና በጌታችን መካከል

የአባቶቻችን አምላክ ልዑል እግዚአብሔር ከአባቶቻችን ጋር በነቢያቱ አማካኝነት የተናገረን ነገር በዘመኑ መጨረሻ በልጁ ከተናገረን ነገር ይለያል፡፡ ልዩነቱን ከመመልከታችን አስቀድሞ ሐዋርያው

⁵ ሐዋርያው ወንጌል ከሕጉ ያላትን ብልጫ ያስረዳል፡፡ እግዚአብሔር በአንድም በሌላም መንገድ ተናግሮ በዘመኑ መጨረሻ በልጁ ተናገረን ይላል፡፡ አስቀድሞም በጌላም የተናገረን እንዱ እግዚአብሔር ነው፡፡ አስቀድሞ በመጠሙ በነቢያት ተናገረን፡፡ እነርሱም ለተስፋው ቃል አደራ የታሙ ነበሩ፡፡ ማንም ሰው ይህንን ክብር ለራሱ ይወስድ ዘንድ አይቻለውም፡፡ ለአባቶቻችን ለብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ከዓለሙ በተለየ ኃብተ ነቢያትን አፈሰሰባቸው ስለሚመጣው ዘመን ተስፋ ተናገሩ፡፡ በተለያዩ ዓይነት በተለያዩ ጎዳና ከጥንት ጀምሮ የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን ዘመን የነበረውን የተለያዩ ዘመን ያመለክታል ዘመን አበውን ዘመን ሙሴን፣ ዘመን ነቢያትን

ስለምን «በዘመኑ መጨረሻ» የሚል ቃልን ተጠቀመ የሚለውን እንመልከት፡፡

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል «በዘመኑ መጨረሻ የሚለውን ቃል በመጠቀም ወደፊት ሊገለጥ ያለውን ክብር አመለከተ በሌላ ሥፍራም እንዲህ ተብሏል «ጌታ ቅርብ ነው» /ፊል. ፬፡፭፡፡ «ካመንበት ጊዜ ይልቅ መጻፍችን ወደ እኛ ቀርቧልና» /ሮሜ. ፲፫፡፲፩፡፡ በዘመኑ መጨረሻ የሚገለጠውን ክብር የሚመለከት ወገን በዚህ ዓለም የደከመው ድካም ዋጋ እንደሚኖረውና ይህንን ድካሙን ተከትሎ ዘላለማዊ ዕረፍት እንደሚመጣ ይኸዘባል፡፡ ቅዱስ ዮሐንስ እንደገናም እንዲህ ይላል በመጨረሻው ዘመን የፍርዱ ቀን መቅረቡን ሰሙ፡፡ ሊቆጠር የማይችለው የእግዚአብሔር ስጦታ ቅድስና የሚገለጥበት ዘመን ይመጣል፡፡

እግዚአብሔር አብ ነቢያቱን ለቃሉ የታሙ ሆነው ቢያገኛቸው ቃሉን የሚያስተላልፍባቸው መሣሪያ አድርጎ አስነሣቸው፡፡ በዘመኑ ፍጻሜ በልጁ የተናገረን ግን በውጫዊ መሣሪያ ቃሉን ያስተላልፈልን ሳይሆን፡፡ ልጁ ራሱ የአብ ቃል ነው፡፡ በአብ ቃልነት የሚታየውም የማይታየውም ፍጥረት ሁሉ ተፈጥሮአልና፡፡ እንደ ነቢያቱ እንግዳ የሆነ ወገን ሳይሆን፡፡ በባሕርዩ የተካከለው ልጁ ነው፡፡ ከአባቱ ጋር እንደ ነው፡፡ ሥጋችንን ጥንብ አድርጓል፡፡ ጠላትነትን አስወግዷል /በኃጢአት ምክንያት በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ጠላትነት ነበረና፡፡ በትንሣኤው ብርሃን ከኃጢአት የነጻን ሆነናል እግዚአብሔር ወልድን አባት አባት ብለን የምንጠራበትን የልጅነት መንፈስ አድሎናል፡፡ የሰማንው ቃሎቹን ወይም ከቃሎቹ ከፍለን አይደለም፡፡ በልባችን ውስጥ ማደሪያ እንዲኖረው እኛም በእርሱ ውስጥ ልዩ ሥነራ እንዲኖረን ሆነናል እንጂ፡፡ ከእግዚአብሔር ቃል ጋር አንድ ሆነናል ደሙ በደማችን፡፡ ሥጋውም በሥጋችን ውስጥ አድሮ ይኖራል፡፡

የእግዚአብሔር ቃል ልንቀበለው የታዘዘን በልዩ ትእዛዝ አይደለም ቃሉን ተቀብለን በሕወነታችን ውስጥ እግዚአብሔር እንዲገለጽ እናደርጋለን ሰውነታችንንም ሕያው የተቀደሰም መሥዋዕት አድርገን እናቀርባለን እንጂ። ለአብ የደሰታው ምንጭ የባሕርይ ልጁ እግዚአብሔር ወልድ ነው፤ ወልድ በፈቃዱ የአባቱን ፈቃድ ፈጸመ። የአብ ፈቃድ የወልድም የመንፈስ ቅዱስም ፈቃድ ነው። ፈጻሚና አስፈጻሚ ታዛዥና አዛዥ ያለባት ፈቃድ አይደለችም። በአንዲት ምክር በአንዲት ሥልጣን በአንዲት መለኮት ውዴታ የምትፈጽም ፈቃድ ናት እንጂ። ትእዛዛቱም በእምነት ለሚቀበላቸው ወገን ቀላል እንጂ ከባድ አይደለም። ሰማያዊ ሰውታን በሰጠን ልጅነትን በጎ ሕሊና ባጉናጸፈን በጌታችን ፍቅር ለሚኖሩ ወገኖች ልዝብ ናቸው እንጂ። «የእግዚአብሔር መንግሥት በመካከላችሁ ናት» የሚለው ቃልም ይህንን እውነት ያመለክታል።

በጥንት በቀደሙት ዘመናት አባቶቻችን ነቢያት ከእግዚአብሔር ጋር ሲነጋገሩ የተቀበሉት ገናና የሆኑ የእግዚአብሔርን መልእክታትን ነው። በዘመኑ ፍጻሜ እግዚአብሔር አብ በልጁ ሲናገረን የሰጠን ልጁን ራሱን ነው። የሕይወት ምስጢር ድኅነት ትንሣኤ ሕይወት ሁሉ መገኛቸው ከእርሱ ነው።፩

“በዘመኑ መጨረሻ በክርስቶስ የተደረገው መገለጥ የመጨረሻው መገለጥ ነው። ወንጌል ከእግዚአብሔር ክርስቲያኖች የሚጠበቀት የተቀበሉት የመጨረሻው መገለጥ ነው። በኢየሱስ በሕልም በራዕይ በቀላሉ ደምፅ እንደገና በሙሉ ሕግ እንደገና ሕጉን ለማብራራት በነቢያት በመጨረሻም በልጁ በጌታችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ከዚህ ውጭ ክርስቲያን የሚጠበቀው አዲስ መገለጥ አዲስ ትንቢት አዲስ ራዕይ ከሰማይ የለም።

በዘመኑ መጨረሻ እግዚአብሔር የሰጠን ልጁ ቃል ማን ነው? ል. በባሕርይ የሚተካከለው ልጁ ነው።

ሐዋርያው በልጁ ተናገረን አለ እንጂ፤ በነቢያቱ ተናገረን አላለም። ስለዚህ ከአባቱ ጋር አንድ የሆነው ልጁ በደሙ በመቀደስ በልጅነት ጸጋ አክብሮ የእግዚአብሔር አብ የጸጋ ልጆች የምንሆንበትን ሥልጣን አደለን። ይህ ልደታችን መንፈሳዊ ሰማያዊ ነውና በሰሙ ለሚያምኑት ለእነርሱ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን ሰጣቸው። እነርሱም ከእግዚአብሔር ተወለዱ እንጂ፤ ከደም ወይም ከሥጋ ፈቃድ ወይም ከወንድ ፈቃድ አልተወለዱም። ተባለልን /ዮሐ. ፩፡፲፫/። በወልድ ስናምን በአብ ማመናችን ነው። ወልድን ስናውቅ አብን እናውቀዋለን። ወልድ ከሌለን ግን እንደተጻፈ አብም የለንም እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ የነቢያትን ልብ አስተካክሎ የእግዚአብሔርን ቃል ለመሸከም የበቁ ሆነው እንዲገኙ አደረገ።

ነቢያት ምንም እንኳን ለእግዚአብሔር ቃል የታዘዙ ቢሆኑም፤ ሕዝቡን መርተው ወደ እግዚአብሔር ወደ መንግሥተ ሰማያት ማድረስ አልተቻላቸውም። ነገር ግን ቀኙ ከንዱ የተባለ እግዚአብሔር ወልድ ወደ መንግሥቱ አቀረበን። የቅዱስ ጳውሎስን መልእክታት ስናጠና የክርስትና እምነት መንፈሳዊ እውነታ እንገነዘባለን። ይህንንም በአንድ ቃል እንጥቀሰው ብንል «በክርስቶስ» ሁሉ ሆነ የሚል ይሆናል። በእርሱ አብ ፈቃዱን ገለጠልን ከእኛም ጋር ተነጋገረ አማኝ የምንሆንበት ጸጋንም አደለን። በፊቱ ቅዱሳንና ነውር የሌለብን እንሆን ዘንድ በክርስቶስ መረጠን /ኤፌ. ፩፡፱/። በእርሱ በደሙ የተደረገ ቢዛነታችንን አገኘን /ኤፌ. ፩፡፯/። በዘመን ፍጻሜ ይደረግ ዘንድ ያለው አሳቡም በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ በክርስቶስ ለመጠቀል ነው /ኤፌ. ፩፡፮/። በእርሱ ባለጠቅ እንድንሆን ተደርገናልና /ጴጥ. ፩፡፭/።

ደ. ሁሉን ወራሽ ያደረገው ነው

ሐዋርያው በዚህ ሥፍራ የሚናገረው ስለ ሥግው ቃል ነው፡፡ ሁሉን የፈጠረ ነው፡፡ ዕሉን ዝቅ አድርጎ የባሪያ መልክ ይዞ ተገለጠ፡፡ ይህንን ባደረገ መጠን ከስም ሁሉ የሚበልጥ ስምን ወረሰ ተባለለት፡፡ ወረሰ ተብሎ የተነገረው ስለሌላ ሳይሆን ስለ ሥጋ ነው፡፡ በእርሱ እኛም ሁሉን ወራሽ መሆን ይቻለናል፡፡ ሥጋ፣ ሆሳ፣ ወረሰ፣ ከብረ፣ ተለጻለ መባልን ገንዘብ አደረገ፡፡ ስለ እኛ ሲል ከሰማያት ግርማው ከመለኮት ዙፋኑ ወርዶ ራሱን ዝቅ አደረገ፡፡ በአዲስ መቃብር ተቀበረ፡፡ ስለዚህም ምክንያት የሰው ልጆች በእርሱ ዘንድ ማደሪያ ይኖረን ዘንድ አደረገ፡፡ ሁሉን ወራሽ እንሆን ዘንድ፣ የሰውን ልጅ ከፍ፣ ከፍ፣ ማደረግ ይህ ፈቃድ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው፡፡ ነገር ግን ነቢያት ስለዚህ ውርስ እግዚአብሔር በሳዘጋጀልን ሀገር ቃሉን አስተላለፉ፡፡ ራሳቸው ግን ይህንን ውርስ የተቀበሉ አልነበረም፡፡ ይህንን ነገር ይቀበሉ ዘንድ ከርስቶስ የውርስ ሁሉ ፍጻሜ ነበርና፡፡

ደ. ዘመናትን የፈጠረበት ነው

በዚህ ኃይል ቃል ሐዋርያው ለመግለጥ የፈለገው ክርስቶስ ከነቢያቱ ያለውን ብልጫ ርቀት ማሳየት ነው፡፡ ነቢያት የእግዚአብሔር ቃል የተቀበሉ የቃሉ ባለአደራዎች ናቸው፡፡ ፍጡራንም ናቸው፡፡ እግዚአብሔር ቃሉን ይፈጽም ዘንድ ያጸናም ዘንድ ሕይወታቸውን በምድር ላይ ለእግዚአብሔር ሰጥተው የተመላለሱ ናቸው፡፡

እንደ እግዚአብሔርነቱ ከእባኩ ጋር የተባሰለ ነው፡፡ እንደ ሥግው ቃልን ሥጋን እንደመዋገዱ ሁሉን ወራሽ የሚል ቃል ተነገረለት፡፡ ወረሰ የተባለው ሥጋ ነው፡፡ እግዚአብሔር እለኝ አንተ ልጄ ነህ እኔ ዛሬ ወለድሁህ ለምን እስከዛገን ለርስቶህ የምድርንም ዳርቻ ለገዛትህ እስጥሃለሁ በብረት በትር ትጠብቀኛለህ፡፡ (መዘ. ፪/፭) የሚለው ቃል ይህንን ያስረዳል፡፡ በሰማይና በምድር በባሕርና በቀላያት የወደደውን ሁሉ ያደርግ ዘንድ ሥልጣን የባሕርይ ነው፡፡ የሚሰጥ እንጂ የሚቀበል አይደለምና፡፡

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ፈጣሪ ነው፡፡ ሰማይንና ምድርን ካለመኖር ወደመኖር ያመጣ ነው፡፡ ቅዱስ ዮሐንስ ፍቀረ እግዚእ እንዲህ ይላል «ሁሉ በእርሱ ሆነ ከሆነው አንዳችሁ ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም» (ዮሐ. ፩/፫) በእርሱ ፍጥረት ሁሉ ተጋጥሟል፡፡ አዲስ ሰማይንና አዲስ ምድር በእርሱ ተጠብቆልናል፡፡

ደ. የክብሩ ነጸብራቅ የባሕርይ ምሳሌ ነው

ሐዋርያው መልእክቱን የጻፈላቸውን ወገኖች እጅግ ከፍ ወዳለው ደረጃ አውጥቶ የልጁን ክብር እንዲመለከቱ አደረጋቸው፡፡ በእርሱ የአብ የክብሩ ነጸብራቅ ታየ፣ የባሕርይ ምሳሌም ነው፡፡ ቀስ በቀስም ማንም ሊቀርበው ወደማይችል ብርሃን መርቶ ሊያደርሳቸው ፈለገ፡፡

የክብሩ መንጸባረቅ የባሕርይ ምሳሌ የሚለው አገላለጽ የወልድን ከአብ ጋር በመለኮት ባሕርይ የተካከለ መሆን ይከለክላልን? ዘላለማዊ አንድነታቸውን ይቃወማልን? የክብሩ መንጸባረቅ የሚለው አባባል ዘላለማዊና ቀዳማዊ ልደቱን ለመግለጽ ሐዋርያው የተጠቀመበት ቃል ነው፡፡ ብርሃን ያለንጽብራቱ መታወቅ አይቻለውም፡፡ ልጁ ከብርሃን የተገኘ እውነተኛ ብርሃን ነው ዘላለማዊ የሆነ ማንጸባረቅ ከብርሃኑ ፈጽሞ መለየት አይቻለውም፡፡ የማይንጸባርቅ ብርሃን እውነተኛ ብርሃን መሆንም አይቻለውም፡፡

ቅዱስ አትናቴዎስ ዘእስክንድርያ እንዲህ ይላል፡፡ የልጁን ዘላለማዊነት የሚጠራጠር አእምሮ የታደለው ማነው? ብርሃንን ያለንጽብራቱና ያለ ብሩህነቱ መመልከት የሚቻለው ማን ነው?

እንደገናም ነጸብራቅ ከብርሃን እንደማይለይ ወልድም ከአብ ፈጽሞ አይለይም። ብሩህነት ከብርሃን ሳይለይ መመልከት የማይቻለው ማነው? በተፈጥሮ ሕግ አብረው ያሉ እንጂ፤ እንዲሁም ተከትሎ የሚመጣ አይደለምና። እንደገናም ልጁ የአብ የክብሩ መንጸባረቅ የባሕርይ ምሳሌ ሆኖ ሳለ፤ ከአባቱ ጋር በባሕርይ የተካከለ እንደምን አይሆንም? ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲህ አለ። «እኔን ያየ አብን አይቷል» /ዮሐ. ፲፬፡፱/። ልጁ የአብ ቃል ጥበቡም ነውና ወልድ ከአብ ተለይቶ የነበረበት ጊዜ እንደምን ይኖራል?

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል። በታላቅ መደነቅ ሆኖችሁ ይህንን ነገር ተረዱ፤ ተቀበሉም። ከአብ ያለሕግም የተወለደ ስለሆነ፤ ከአብ አይበልጥምም፤ አያንስምም እንደገናም እንዲህ ይላል። አብ በብሉዩና በሐዲስ ኪዳናት ብርሃን ተብሎ ስለተጠራ፣ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስም ብርሃን ነው /ዮሐ. ፲፪፡፱/። ስለዚህ ቅዱስ ጳውሎስ ከዘላለም ከአብ ዘንድ መሆኑን ለማስረዳት የክብሩ ነጸብራቅ አለው። ጌታችን «ራሱን የዓለም ብርሃን ነኝ» ብሎ ሲጠራ ስሙት እንደገናም የዓለም ብርሃን ነኝ ሲል ሕይወታችንን የሚያበራ እርሱ መሆኑን ሲነግረን ነው/ዮሐ. ፰፡፲፪/። ብርሃን ከነጸብራቁ ጋር አንድነት እንዳለው፣ የአብንና የወልድን አንድነት ሊገልጽ ወድዶ ነው።፩

የክብሩ መንጸባረቅ የባሕርይ ምሳሌ ሲሆን በአብና በወልድ ዘንድ ያላቸውን የባሕርይ መስተካከል /አንድነት/ ያመለክታል። ምክንያቱም ነጸብራቅ ከዐሐይ ብርሃን ከመብራቅም እንደሚሠርዕ /እንደሚወጣ/ እንዲሁም ክርስቶስ የእግዚአብሔር አብ የመለኮትነቱ የክብሩ ነጸብራቅ ነው ነጸብራቅ ከብርሃን እንደማይለይ ወልድ ከዘላለም እስከዘላለም ድረስ ከአብ አይለይም። መብራት ካለ ብርሃን ነጸብራቅ መኖሩ የግድ ነው። የነጸብራቁ ባሕርይም የብርሃኑ ባሕርይ /መገለጫ/ ነው። የእግዚአብሔር የክብሩ መንጸባረቅ የሆነ የወልድ ባሕርይ የአብ ባሕርይ ነው።

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከነቢያት ጋር ካንጸርን የምናስታውሰው አንድ ምስጢር አለ። ሙሴ ከእግዚአብሔር ጋር በተገናኘ ጊዜ የእግዚአብሔር ብርሃን ነጸብራቅ በሙሴ ፊት ላይ ክበረና ሕዝቡ ወደ ሙሴ መመልከት አልተቻላቸውም ክበር። ስለዚህ ከሕዝቡ ጋር ለመነጋገር በመጣ ጊዜ ፊቱን በመሸፈኛ መሸፈን ክበረበት፤ ከእግዚአብሔር ጋር ሲነጋገር ፊቱን የተሸፈነበትን ጨርቅ ይገልጣል።

ይህ የጌታችን የመድኃኒታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ነው። ጌታችን ራሱ የአብ ነጸብራቅ ነው። እርሱ የሌለው ነጸብራቅ ከአብ ወጥቶ እንደመሰረ ፊት እንዲያንጸባርቅ አያደርገውም። ይህም ነጸብራቅ ከአብ ብርሃን ያልተለየ ነጸብራቅ ነው። ሙሴ ፊቱን በመጥፋጥ እንደሰወረ ጌታችንም ባሕርይ መለኮቱን /ከትድስት ድንግል/ በነግሰው ሥጋና ነፍስ ሰወረ። ይህንንም በማድረጉ ከእርሱ ጋር መነጋገር አብረን መብላት፣ መጠጣትም ተቻለን። እግዚአብሔርን ምስጢርም ፈቃዱንም ማወቅ ተቻለን። ከነቢዩ ጻዊትጋር «ብርሃንህ ብርሃንን እናያለን» እያልን ለስሙ ገማሬን እናቀርባለን። ይህም ማለት የክብርህ ነጸብራቅ በሆነው የባሕርይ ልጅህ የአንተን ምስጢር እንመለከታለን። ወደዘላለ ማዊ ደስታህ ክብርህ እንገባለን ማለት ነው። «የባሕርይ ምሳሌ ሆኖ» የሚለውን ቃል ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ሲተረጎም የወልድ ባሕርይ ከአብ ባሕርይ የተገኘ መሆኑን የተረዳንበት ቃል ነው ይላል።

፩. ሁሉን በሥልጣኑ ቃል የሚደግፍ ነው።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል። እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ የአንባቢውን ሕሊና አነግሥቶ ከፍ ወዳለ ተራራ ላይ ያወጣዋል።

“ሁልጊዜም ቢሆን በምሳሌ የምናቀርበው ነገር የምንመስልለትን ነገር እውነተኛ መልክ አያሳይም። ለእውነተኛው መልክ አንብብንን ለማትረብ ለመርዳት በማሰብ ነው እንጂ። በሰም ላይ እንደሚታየው የማጥፋት ምልክት፣ የማጥፋት ምልክት ማጥፋትም እንዲመስል ኃያል ወልድ «እኔን ያየ አብን አየ» /ዮሐ. ፲፱፡፱/ ማለቱ የአብን የባሕርይ ምሳሌነቱን ያሳረዳል። ጌታችን በእምነት የሚመለከተው ሰው እግዚአብሔር አብን ያመለክታል።

ይህም የማይደረስበት የዕውቀት ተራራ ነው። ይህም ተራራ ስለክርስቶስ የሚነገረው ምስጢር ነው። ለዕብራውያንም ስለሥጋዊው ከነገራቸው በኋላ፤ ይህ ሥጋ የለበሰው በአጭር ቁመት በጠባብ ደረት ተወስኖ የታየው ፈጣሪ መሆኑን አስረዳቸው፤ ባሕርዩን በተመለከተ ሲያስረዳቸው የአብ የክብሩ ነጻብራቅ ነው አለ። አሁን እነርሱ ሊረዱት ወደሚችሉት ደረጃ ወርዶ እንደሚጠነቀቅ ላቸው ሲያስረዳ «ሁሉን በሥልጣኑ ቃል የሚደግፍ ነው» አላቸው። የሰው ሕሊና ሊረዳው ከሚችለው ነገር አውጥቶ የክርስቶስን ምክር ይረዳ ዘንድ ከፍ ወዳለው ምስጢር መራቸው፤ የክርስቶስን ሥራና ባሕርዩን ሁሉ ዘረዘረ። ሐዋርያው በመንፈስ ቅዱስ ተነድቶ ስለጌታ ታላቅነት ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እንደሚደግፍ እርሱ ሁሉን ቻይ፤ ትንሽ ለምንለው ጉዳይ እንኳን የሚገደው ለፍጥረቱ የቀረበ መሆኑን ገለጠ። ወልድ ማንም ሊቀርበው የማይችለው ነጻብራቅ ቢኖረውም በድንቅ ፍቅሩና ሩገሩንነቱ በእርሱ እንድንኖር፤ እርሱም በእኛ እንዲኖር ፈቀደለን። ሁሉን ወራሽ ሆኖም እንመለከተዋለን። አሁን ሁሉንም ወገኖች ወርሷል። በቀኝ እጁ ሊይዛቸው ሊደግፋቸው ፍጹም ፍቅሩን ሊሰጣቸው እንጂ፤ ቀንዘር ሊጭንባቸው አይደለም። በቅዱስ መንፈሱ ሊቀድሳቸው ነው መንግሥቱን እንዲወርሱ እያዘጋጃቸው ነው። ያለውን ሀብት አወረሰን። በውስጣችን እርሱን ገንዘብ አደረግን እርሱ በደሙ የገዛን ስለሆነ፤ እርሱ በእኛ እኛ በእርሱ አለን። ይህ የተለየ መለኮታዊ ኃይል የተገለጠበት ነው፤ የፍቅርን ኃይል አሳየን። ጥበብ የተመላውን ኃይልን፤ ድህነታችንን ለመሸከም ያለውን ኃይልና ታማኝነት ገለጸልን። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንደተናገረ ጥበቡ በቃላት ሊገለጽ የማይችል ነው የተቀበለው መከራ ሊረዱት ከሚችሉት በላይ ነው። መለኮታዊ ባሕርዩ ውሱን ያልሆነ ፍቅሩ እንዲሁ ያለዋጋ ያለቅድመ ሁኔታ የተሰጠ ነው።

፩. ኃጢአታችንን በራሱ ያነጻ ነው

እግዚአብሔር እኛን እምኃብ አልቦ የፈጠረና በምድር ላይ የተፈጠሩ ፍጥረታት ሰውን እንዲያገለግሉ ያደረገ ብቻ አይደለም፤ ሁሉን በቃሉ ሥልጣን እየደገፈ ኃጢአታችንን በራሱ ያነጻ ነው እንጂ። ከበደልን ኃጢአትንም ከሠራን በኋላ መልካችንን ጥንተ ተፈጥሮአችንን አጠፋን፤ ከገነትም ተባረርን። በመስቀል ላይ የኃጢአታችንን ዕዳ ከፍሎ ወደ ፍቅሩ መንግሥት አገባን። ወደ አባታችን ቤት እንድንገባ አደረገ። ይህም የፈጣሪያችንን መልክ በእኛ ውስጥ እንዲታተም በማድረጉ ነው። ስለ እኛ ሊቀ ካህናት ሆኖ በአባቱ ቀኝ በሰማያት ግርማው ተቀምጧል። በቃሉ የሚያማልድ ስለእኛ የሚለምን ሆኖ አይደለም፤ አንድ ጊዜ ፈጽሞ ራሱን መሥዋዕት አድርጎ በመስጠቱ እኛም ከእርሱ አካል አንድነት ስላለን ስለእኛ ሊቀ ካህናት ሆኖ ተቀመጠ ተብሎ ተነገረለት እንጂ። ስለእኛ ሲል አንድ ጊዜ ፈጽሞ የፈሰሰው ደም ስለኃጢአታችን ይቅርታን ያሰጣል ተባለ እንጂ¹⁰፤ መለኮትስ በባሕርዩ ልመና የለበትም።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ የጌታችን ማዳኑንና ጥበቃውን በተመለከተ እንዲህ ይላል። አስተውሉ እርሱ በእናንተ ድንነት ማግኘት ያለውን ፍጹም ደስታ፤ እናንተ ከአደጋና ከሞት ስታመልጡ ከሚሰማችሁ ደስታ በላይ የገዘፈ ነው።

¹⁰ ይህ በምድር ላይ የሠራውን ሥራ ለማሳየት ነው አንድ ጊዜ በመስቀል ላይ ያደረገውን የማስታረቅ አገልግሎት ያስታረቀንም ከራሱ ጋር ከባሕርይ አባቱ ጋር ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስም ጋር ነው። በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ኃጢአት ታላቅ መሰናከል ሆኖ ነበር። እግዚአብሔር ሰውን ለመታረቅ ከኃጢአቱ ይነጻ ዘንድ ወደደ ካልነጻ ከእግዚአብሔር ጋር አንድነት መፈጸም አይቻለውምና ስለዚህ ልጁ በሥጋ ተገልጦ ኃጢአታችንን በማገጸት ከመርገም አዳኝን።

እግዚአብሔር በእኛ ውስጥ ያስቀመጠውን ውበት ሳናጠፋ፣ በጋጢአትም ሳናድፍ በንጽሕና ተጠብቀን መኖር አስፈላጊ ነገር ነው። እድፈት ወይም የፊት መጨማደድ ወይም እንዲህ ያለ ነገር ሳይሆን፤ ቅዱስና ያለ ነውር እንሆን ዘንድ ኢፌ. ፌዴሬ. ትንሽ የሚባለው ኃጢአት እንኳ መተላለፍና እድፈትን የሚያመጣ በመሆኑ ማለት የሰድብ ነገር እና መጥፎ ቃል እንኳን ምን ያህል ኃጢአት እንደሚሆን እዩ።

፩. በአባቱ ቀኝ የተቀመጠ ነው

በከፍተኛ የክብር ሥፍራ በሰማያት ክብሩ በአባቱ ቀኝ ተቀመጠ ይህ አሁን ከእኛ መረዳት በላይ አይደለም። ከሰማይ ወርዶ ከእኛ እንደ አንዱ ሲሆን፤ ከኃጢአታችን እስራት ነጻ ሲያወጣን ከእርሱ ጋር አንድነት ኑሮን በእርሱ ሥፍራ አለን። እርሱ ወደላይ ከፍ ሲል እኛም ከፍ ከፍ እንሳለን። እርሱ ሲቀመጥ እኛም እንቀመጣለን ዘላለማዊ ክብሩንም እንጋራለን ራሳችን በሰማይ ነውና አካላችን በምድር ላይ የሚቀር አይደለም። ጌታ እስከሚመጣበት እስከተጠበቀው ታላቁ ቀን ድረስ በአካል በምድር ብንሆንም በመንፈስና በልባችን ከጌታ ጋር በሰማያት ነን።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል። ሰው ሆይ ስለአንተ ሲል መንግሥትን አዘጋጅቶልሃል ስለአንተ ሲል ሊቆጠሩት ሊነገሩ የማይችሉ የቅድስና ሀብታትን አዘጋጅቷል በሰማይም የምትወርሰው ታላቅ ሀገርና ሀብት አለህ። የማይነገር ደስታና ልዩ የሆነ ዘላለማዊ ሕይወት ተጠብቆልሃል።¹¹

¹¹በደሙ የተደረገ ቤዛነታችንን ከፊጻመ በኋላ በሰማያት ተን በግርማ መለኮቱ አስቀድሞ በነበረው ክብር ተቀመጠ። አንስ ሰባሐስባ በዲቤ ምድር ፈጸምጥ ግብረ ዘመናዊነኬ ከመ እግዚአብሔር ወደእኔ አንተ አባ ሰብሐኔ በስባሐትህ ዘላሉ ዘላከ እምቅድሙ ይትፈጠር ዓለም። ማቴ. 23፡35፤ እውረው ዘንድ ገንዘብ ያደረግሁልኝን ሥራ ውርቄ ገለጽህ አባት ሆይ አሁንም አንተ ዓለም ሳይፈጠር ነገት ዘንድ ባለ ጌትነቴ ግለጽኝ አለ። ክብሩ እጅግ ጥና ነው። በፊላ. ኃጢአታችንን አንዳ አሁን የአባ የመንፈስ ቅዱስ የወልድ ደስታ ተፈጽመ። በሰማይ የእርሱን መልክ እንይዝዝንድ በምድር ላይ የእኛን መልክ ገንዘብ አደረገ።

መግቢያ ክርስቶና መላእክቱ

የዘመኑ ፍጻሜ በደረሰ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ከዕብራውያን አባቶች ጋር በነቢያቱ አማካኝነት ያደረገው ንግግር ከፊተኛው ጋር ሊወዳደር የማይችል መሆኑን አስረዳ። ቀጥሎም በክርስቶስና በመላእክቱ መካከል ያለውን ልዩነት ይዘረዝራል። አይሁድ በአሕዛብ ላይ ከሚመኩበት ምክንያት አንዱ ሕጉን የተቀበሉት በመላእክት አማካኝነት መሆኑን በመጥቀስ ነው። የአይሁድም ትውፊት የሚያስረዳው ይህንኑ ነው። አዲስ ኪዳንም ይህንኑ ትውፊት ያረጋግጣል። ዲያቆኑ ቅዱስ እስጢፋኖስ አይሁድን እንዲህ አለ። በመላእክት ሥርዐት ሕግን ተቀብላችሁ ያልጠበቃችሁት እናንተ ናችሁ አላቸው /ሥራ. 2፡13/። ሐዋርያውም እንዲህ አለ እንግዲህ ሕግ ምንድን ነው? ተስፋው የተሰጠው ዘር እስኪመጣ ድረስ በመካከለኛ እጅ በመላእክት በኩል ስለ ሕግ መተላለፍ ተጨመረ /ገላ. 1፡10/።

ነገር ግን ጌታችን የሐዲስ ኪዳንን ሕግ ደቀ መዛሙርቱ ባለብት ለሕዝቡ ሰጠ። የአደራውን ቃልም ሰማቸው። በዚያን ጊዜ መላእክት አልነበሩም። ወይም ይህንን ስጦታ ተከትሎ የመጣ ሰማያዊ ምልክት አልነበረም፤ ሙሴ በሲና ተራራ ሕጉን ሲቀበል ግን እንደዚህ አልነበረም። ሐዋርያው የክርስቶስን ከመላእክቱ መብላጥ በሚከተሉት ነጥቦች አነጻጽረ

፩. በባሕርይ በልጅነት ይበልጣል

ከመላእክት ይልቅ እጅግ የሚበልጥ ስምን በወረሰ መጠን እንዲሁ ከእነርሱ አብዝቶ ይበልጣል። ከመላእክትስ አንተ ልጄ ነፃ እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ ደግሞም እኔ አባት እሆነየለሁ። እርሱም ልጄ ይሆንኛል ያለው ከቶ ለማን ነው? /ዕብ. 6፡30-31/።

መላእክት አገልጋዮቹ የእጁ ፍጥረታት በመሆናቸው ጌታችንን ከመላእክቱ ጋር ለማገናኘት የሚያስችል መንገድ የለም። ነገር ግን ክርስቶስ ሥጋ ለብሶ ከእኛ እንደ አንዱ ሆኖ ተመላ ልሳልና ከመላእክት እጅግ አንሶ ታይቷል። ሐዋርያው ሊያብራራ የፈለገው ይህንን ሁኔታ ነው ይህንን ያደረገው ከመላእክት ይልቅ እጅግ የሚበልጥ ስምን የወረሰው የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ መሆኑን ለማመልከት ነው።

በራእይ መጽሐፍ «ከእርሱ በቀር አንድ ስንኳን የሚያውቀው የሌለ የተጻፈ ስም አለው» ተብሎለታል /ራእ. 17:8/።

ይህ ኅይለ ቃል የሚያስረዳው የሰው ቋንቋ ይቅርና ሰማያዊ የሆነ ቋንቋ እንኳን የወልድን ባሕርይ ከአባቱም ከአብ ጋር ያለውን ግንኙነት መግለጽ የማይቻለው መሆኑን ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ልጅ በማለት ሲጠራው ይህ ቃል ለአገልግሎት ቀላል ለመረዳት የቀረበ ስለሆነ ነው። ነገር ግን ልጅ የሚለው ስም ለእርሱ ብቻ የታወቀውን ባሕርይን የሚገልጽ ቃል አይደለም።

ሥጋ በመልበሱ ምክንያት ወልድ ወደ እኛ መጣ፣ ከእኛም እንደ አንዱ ሆነ። ስለዚህ በመላእክትና በእርሱ መካከል ንጽጽር ማድረግ አስፈላጊ ሆነ። ነገር ግን መለኮታዊ ባሕርይ ከማንም ወገን ጋር የማይነጻጸር ነው። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል። ሁልጊዜም ከመላእክት የሚበልጥ ከንጽጽርም ሁሉ በላይ ነው። ነገር ግን የሰውን ሥጋ ለብሶ ታይቷልና ስለለበሰው ሥጋ ይበልጣል ያንላል ተባለለት። እርሱ ልጅነቱ የጸጋ ብቻ ቢሆን ኖሮ ከመላእክት መብለጥ ባልተቻለው ነበር ምክንያቱም ጻድቃን ራሳቸው ልጆች ተብለው ተጠርተዋልና።

በፈጣሪና በፍጡር መካከል ያለውን ልዩነት ለማስረዳት ሐዋርያው የተናገረውን ቃል ተመልከቱ፤ ከመላእክትስ እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ ደግሞም እኔ አባት እሆነዋለሁ እርሱም ልጅ ይሆነኛል ከቶ ለማን ተብሏል?¹²

ዛሬ ሲል ምን ማለቱ ነው? መጀመሪያ የለውምና ዘላለማዊ ነቱን ለመግለጽ የተጠቀመበት ቃል ነው። ወልድ ያልነበረበት ቀን የለም፤ ከዘመናት አስቀድሞ ከአብ የተወለደ ነውና።

ጀ. መላእክቱ ለእርሱ ይታዘዛሉ

አስቀድመን እንደተናገርነው በዙፋኑ ላይ በተቀመጠው ወልድና በሚያመልኩት በአገልጋዮቹ በመላእክት መካከል ለማገናኘት የሚያስችል መንገድ የለም። ምንም እንኳን መላእክቱ የእሳት ነበልባል ቢሆኑም፤ የእጆቹ ፍጥረታት ናቸው።

ደግሞም በኩርን ወደ ዓለም ላከው! «የእግዚአብሔር መላእክትም ሁሉ ለእርሱ ይሰጡ ይላል። ስለመላእክትም መላእክቱን መናፍስት አገልጋዮቹንም የእሳት ነበልባል የሚያደርግ» ይላል። ስለ ልጁ ግን አምላክ ሆይ ዙፋኑን ለዘላለም ይኖራል የመንግሥትህ በትር የቅንነት በትር ነው። ይላል /ዕብ. 8:2/። ሐዋርያው የጌታን ሥጋ መልበስ ወደዓለም መምጣት! ይለዋል። ጌታችን ራሱ «ከአብ ዘንድ ወጥቼ ወደዓለም መጥቻለሁ» በማለት እንደተናገረ /ዮሐ. 17:8/።

¹² ቅዱስ ቂርሎስ ዘለስክንድርያ እንዲህ ይላል። ጌታችን መድኃኒታችን ሊየሱስ ክርስቶስን ከእግዚአብሔርነት የሚያሳንስ ምንም ዓይነት ነገር ካለ ባሕርይን አውርዶ ከእኛ ጋር ስለሚያስተካክለው አዳኝን መድኃኒታችን መሆኑን አይቻለውም። እኛ በጸጋ ለማልከት ነን እርሱ መድኃኒታችን ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር መሆኑን የግድ ይኖርበታል ይላል።

ከአብ የወጣው በፈቃዱ ከሰማያዊ ክብሩ ነው ባሕርያችን ይዋሐድ ዘንድ ጥንት ገንዘቡ ያልነበረ ሥጋን ተዋሐደ። ወደእኛ ሕይወት ተመለከተ። የእኛን ሞት ወስዶ የእርሱን ሕይወት ሰጠን። ወደ አባቱ እቅፍም አቀረበን። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ይህንን ሁኔታ ከቤተ መንግሥት በኮበለለ ሰው ምሳሌ ይገልጠዋል። በተያዘና በታሰረ ሰው ምሳሌ ወልድ ከቤተ መንግሥቱ ወጥቶ ወደ ሰውነታችን እስር ቤት ገባ። ከእኛም ጋር ይነጋገር ዘንድ ፈቀደ።

የኃጢአታችንን ዋጋ ከፍሎ ከእርሱ ጋር፣ ከባሕርይ አባቱ ከአብ፣ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያስታርቀን ዘንድ ወደደ። ከእስርም ነጻ አወጣን። እንደገና ወደቤተ መንግሥት እንገባ ዘንድ አለን። ስለዚህ ወልድ ያደረገው መውጣትና መግባት ሥጋ በለበሰና በእርጉቱ ጊዜ የፈጸመው ነው። ይህም ምስጢር የተገለጠው ድኅነታችን በተፈጸመ ጊዜ ነው። ስለዚህ አይሁድ በመላእክት የሚመኩት ሕጉን በመላእክት አማካኝነት ስለተቀበሉ ነው። ነገር ግን መላእክት ወደ ዓለም ገብተው የሰውን ኃጢአት ተሸክመው ድኅነቱን እንዲፈጸም ማስቻል አይቻላቸውም። ሰውን ወደ መለኮት እቅፍ ውስጥ እንዲገባ አላደረጉትም። መላእክት መዳንን ይወርሱ ዘንድ ያላቸውን ለማግዝ በአገልግሎት እንዲጸና የሚያደርጉ መናፍስት ናቸው። በቅዱስ ኅርሳርያስ ቅዳሴ እንዲህ ብለን እናመሰግናለን። «ለድኅነታችን መላእክትን፣ ሊቃና መላእክትን፣ ቢሩቤልን፣ ሱራፌልን፣ ክሊያትን አልመረጥም ሥጋን ለብሰህ፣ በአጭር ቁመት፣ በጠባብ ደረት ተወስነህ ከጌትነትህ ዝቅ ብለህ አንተው አዳንኸን እንጂ።»

ከእኛ እንዳንጻ ሆኖ ወደ ዓለም እንዲመጣ ያደረገው መለኮታዊ ፍቅር በመላእክት ዘንድ እንኳ ከፍ ከፍ እንዲል አድርጎታል። ደግሞም በኩርን ወደ ዓለም ሲልክ «የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉም ለእርሱ ይሰገዱ» አለ።

መላእክት በብሉይ ኪዳን ዘመን የጸሐፊ የሰው ልጆች በእግዚአብሔር ፊት ይንበረከኩ ዘንድ ተራድተዋል። መለኮታዊ ትእዛዛትን ለነቢያት ካደረሱ ጓላ ለተላኩበት አገልግሎት እንደሚገባ ይመላለሱ ዘንድ የሰው ልጆችን ተራድተዋል። ለወልድም የአምልኮት ምስጋና አቅርበውለታል። ቅዱስ አትናቴዎስ ዘእስክንድርያ እንዳለ አባቶቻችን እግዚአብሔርን እንዳመለኩ እንደሰገዱለትም መላእክትም ጌታችንን እንዲያመልኩ እንዲሰግዱም ታዘዋል።

ጌታችን በሥጋ መገለጡ መለኮታዊ ባሕርይንም አልለወጠውም፤ መላእክትን እንዳያመልኩት፣ እንዳይሰግዱለትም አልከለከላቸውም። ሐዋርያው «ልጁን ወደ ዓለም ሲልክ» አላለም በኩርን ወደ ዓለም ሲልክ አለን እንጂ። በኩር ሽኖ ወደ ዓለም መጣ፣ በእኛ ተገብቶ የሰው ልጆች የሚሠሩትን ሁሉ ሥራ ከብቻዋ ከኃጢአት በቀር ሠራ። መላእክት የእኛን ባሕርይ ይዞ ተመለከቱት። ከምንም በላይ ምእመናንን የአካሉ ክፍል አድርጎ ጠቅልሎ መያዙን ተመለከቱ አደነቁም። ፈጣሪያቸው ነውና አመለኩት በደስታም አመሰግኑት፤ በእርሱም ያለውን ሊነገር የማይቻለውን ለሰው ልጆች ያለውን እውነተኛ ፍቅር ተመለከቱ። ሥጋ መልበሱ፣ ሞቱ፣ ትንሣኤው፣ እንዲሁም ዕርገቱ መላእክት በአዲስ ዝማሬ እንዲያመሰግኑት አደረጋቸው። አስቀድሞ ሊረዱት ያልተቻላቸውን ጥልቅ ፍቅሩን ገልጸላቸዋልና። በዚህ ዓለም ለሰዎች የሠራውን የድኅነት ምስጢር ገለጠላቸው። ወደእርሱ እንዲቀርቡና እንዲያመሰግኑት አደረጋቸው።

አስቀድመን የተናገርነው ቃል የመላእክትን ክብር ዝቅ ዝቅ የሚያደርግ አይደለም። የፈጣሪን ክብር የሚያጉላ ምስጢር ነው እንጂ። መላእክቱን በተመለከተ መላእክቱንም መንፈስ አገልጋዮቹንም የእሳት ነበልባል የሚያደርግ ተብሎላቸዋልና ቀ. ጌ። ይህ የመላእክትን ልዕልና የሚያሳይ ቃል ነው።

ወልድን በተመለከተ ግን ለንጽጽር የሚሆን ነገር የለም። አምላክ ሆይ ዙፋንህ ለዘላለም ነው፤ የመንግሥትህ በትር የቅንነት በትር ነው አሊቁ ፤። መላእክቱ አገልጋይ ናቸው፤ የእሳት ነበልባልም ናቸው። ወልድ ግን ንጉሥና በፍጥረቱ ላይ ፍጹም የሆነ ሥልጣን ያለው ነው። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዳለው በፍጡርና በፈጣሪ በአገልጋይና በጌታ በእውነተኛ የባሕርይ ልጁና እና በአገልጋዮች መካከል ያለውን ልዩነት እንዳስቀመጠ ተመልከቱ።

ቅዱስ አትናቴምስ ዘእስክንድርያ እንዲህ ይላል። የደረገ የሠራ የሚለው ቃል የተነገረው ለመላእክቱ ነው። ለፍጥረታት የተነገረ ቃል ነው። መላእክቱን የእጁ ፍጥረታት ናቸው አለ። ስለልጁ ሲናገር ግን ዘላለማዊነቱን፤ ንጉሥነቱን በሁሉም ላይ የተሾመ መሆኑን ተናገረ። ከተፈጠሩት ፍጥረታት ሁሉ የተለየ መሆኑን ተናገረ። በባሕርይውና በህልውናው የተለየ ስለሆነ፤ ከፍጥረታት ጋር ተነጻጽሮ የሚቀርብበት ምክንያት የለም።

ሥጋ ድንገታችንን ይፈጽም ዘንድ ከመለኮት ጋር የተዋሐደ ነው

ጌታችን መድኃኒታትን ኢየሱስ ክርስቶስ በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ በፍጥረቱ ሁሉ ይመለከዳል። የሰማይ ሠራዊት ሁሉ በፍቅሩ ይገዛሉ። ኃጢአት የላደረገ ጻድቅ ነው። አብ ድንኳን ይፈጽም ዘንድ ወልድን አዋሕዶ ታል። የተዋሐደው በሥጋ ነው፤ ራሱንም ስለ እኛ የተወደደ መሥዋዕት አድርጎ አቅርቧል። መለኮታዊ ፍቅሩ ከጽድቁ ጋር አንድ ሆኖ በእኛ ላይ ምሕረቱንና ትዕግሥቱን አሳየ። ይህንን ሁኔታ ሐዋርያው ሲገልጽ «ጽድቅን ወደደህ ዓመፅንም ጠላህ፤ ስለዚህ እግዚአብሔር አምላክህ ከጸደኞችህ ይልቅ በደስታ ዘይት ቀባህ» አለ /ቀ. ዘ/።¹³

¹³ ስለዚህም ነገር እግዚአብሔርነትህ ለዘላለሙ በተዋሐደ አክበረህ /አንድምታ ጻዊት/

የግኖስቲክስ ኑፋቄ የብሉይ ኪዳንን አምላክ ጭካኔ ያስተምራል፤ እርሱም ሥጋን የፈጠረ ነው ይላሉ። የሐዲስ ኪዳንን አምላክ ታላቅነት ደግሞ ይሰብ ካሉ። እርሱም የሰውን ልጅ ከክፉው አምላክ አገዛዝ ነጻ ያወጣ ነው ይላሉ። ስለዚህ ምክንያት ቅዱስ ጳውሎስ በነገረ ድንኳን ላይ የእግዚአብሔር አብን ክብር በማግኘት ተናገረ። እግዚአብሔር አምላክህ የደስታ ዘይትን ቀባህ በማለት በአብና በወልድ መካከል ያለውን የእንድነት ምስጢር ተናገረ፤ ስለዚህም ምክንያት በሐላዊው አባት የሆነ እግዚአብሔር አብ በሐላዊው ልጅ የሆነ ወልድን ወደ ዓለሙ ላከ። እርሱም ስለእኛ ተገብቶ መከራን ተቀበለ።

ሐዋርያው በአጢያት አምላክህ የደስታን ዘይት ቀባህ የሚለውን ቃል ተመልክቶ ማንም ወገን ወልድ የባሕርይ ተዋርዶ እንዳለበት እንዳያስብ፤ ይህን ተናገረ። ነገር ግን ሐዋርያው አጽንዖት ሰጥቶ ሊያሳይ የፈለገው ነገር በወልድ የማጸን ምስጢር ውስጥ የእግዚአብሔር አብን ሱታፌ ማሳየት ነው። የደስታ ዘይትን ቀባህ ይህም ወልድ ለሰው ልጆች ሲል የተቀበለውን መከራ ማሳየት ነው። በእውነት ሥጋን በመልበሱ የእኛን ባሕርይ ባሕርዩ አደረገ። ኃጢአትን በመጥላቱ ጽድቅን በመፈጸሙ ከሰው ልጆች ሁሉ የተለየ ነው። ምንም ኃጢአት አያውቅም። ድንገታችን መፈጸም የሚቻለው እርሱ ብቻ ነው። አብ በልጁ ደስታው ፍጹም ነው። በልጁ ጽድቅ የተገለጠን የተቀደሰን የእግዚአብሔር ልጆች ለመሆን ሥልጣንን የተቀበልን ሆነናልና እኛም በእርሱ ደስታችን ፍጹም ነው። ጻድቅ አባታችን በአባታዊ ፍቅሩ እቅፍ ውስጥ እንድንሆን ፈቅዷልና።

ዐ. ዘላለማዊነቱ

በጌታችን በመድኃኒታትን ኢየሱስ ክርስቶስ እና በመላእክት መካከል ባደረገው ንጽጽር ሐዋርያው ግልጽ እንዳደረገው ጌታችን ዘላለማዊ የሆነ አምላክ ነው። ይህ የሚታየው ዓለም ሲያልፍ እርሱ ግን ለዘላለም እንደሚኖር ተናግሯል።

«ጌታ ሆይ አንተ ግን ከጥንት ምድርን መሠረትህ! ሰማዮችም የእጆችህ ሥራ ናቸው። እነርሱ ይጠፋሉ አንተ ግን ጸንተህ ትኖራለህ ሁሉም እንደልብስ ያረጃሉ። እንደመጥናጸፊያም ትጠቀልላቸዋለህ ይለወጡማል፤ አንተ ግን አንተ ነህ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም ነገር ግን ከመላእክት ጠላቶችንህ የእግርህ መረገጫ እስካደረግልህ ድረስ በቀኚ ተቀመጥ ከቶ ለማን ብሎአል? ሁሉ መጻንን ይወርሱ ዘንድ ስላላቸው ለማገዝ የሚላኩ መናፍቦት አይደሉም?» /ዕብ. ፩፡፲-፲፬/።

ሐዋርያው በትክክል እንደዘረዘረው እርሱ የሰማይና የምድር ፈጣሪ ነው። ስለዚህ በእርሱ የእጆቹ ፍጥረታትና በፈጣሪ ያቸው መካከል ለንጽጽር የሚሆን መንገድ የለም። ወልድ ከዘመናት አስቀድሞ ከእግዚአብሔር አብ እንደተወለደ ከዘላለም እስከዘላለም ይኖራል። ያልነበረበት ጊዜም የለም። ሁሉን የፈጠረ እርሱ ነው። በባሕርዩም አይለወጥም ነገር ግን ሥነ ፍጥረት የተፈጠረው እም ኀበ አልቦ ነውና የሚለወጥ ባሕርይ አለው። ነገር ግን ወልድ ከአብ ነውና ባሕርዩም ከአብ ባሕርይ ጋር የተካከለ ነውና በእርሱ ዘንድ ማርጀት፤ መለወጥ የለም። እርሱ የማይለወጥ የሰማይና የምድር ፈጣሪ ነው። እርሱ ሁሉን ይለውጣል እንጂ፤ እርሱ መለወጥ የለበትም፤ ለዘላለሙ እርሱ እርሱ ነው። የእርሱ ባሕርይ እኛን በሁለት መልኩ ይደግፈናል። የመጀመሪያው እርሱ ብቻውን የማይለወጥ ነውና የገባልንን ቃል ኪዳን ለመፈጸም የታመነ ነው።

ሁለተኛው እኛ እስከምንለወጥ ሕይወታችንን በቃል ኪዳኑ ይጠብቃል። እግዚአብሔር አዲስ ፍጥረት ያደርገናል፤ እርሱ ግን ስለማያረጅ መታደስ አያስፈልገውም። እኛ የሰው ልጆች ግን ሊታመን ለሚችል ለእርሱ ሕይወታችንን አደራ እናስጠብቃለን። እርሱ በቃል ኪዳኑ ጸንቶ ተፈጥሮአችንን በአዲስ ተፈጥሮ ይለውጣል፤ ሕይወታችንንም ያድሳል።

ጌታችን ጠላት ዲያብሎስን ያንበረከከ ዘላለማዊ ነው። ሐዋርያው ከመላእክትስ ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስካደረግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ ከቶ ለማን ብሎአል? ይህ ዘላለማዊ ድል በእጁ የተያዘ የመላእክት ሠራዊት የለም። የጨለማን ኃይል በእግሩ ሥር መቀጥቀጥ የሚቻለው ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። በጠላታችን ላይ ኃይልን አቀዳጀን። እባቤን፤ ጊንጡን የምንረግጥበትን ኃይል አለበሰን። ስለዚህ በምድር ላይ በሕይወታችን ሁሉ የምናደርገው አሸናፊነት ለቅዱስ ስሙ ከብርሱ ባል ሊደረግ የሚገባው ነው።

ከንጉሣችን ጋር አንድ ልብ፤ አንድ ፈቃድ ሲኖረን ሰይጣንን በቀላሉ ድል እንነግዋለን በክርስቶስ ኢየሱስ በሰይጣን ላይ የተቀዳጀነው ድልና ዘላለማዊ አሸናፊነታችን መላእክት ከእኛ ጋር ደስታቸው ፍጹም እንዲሆን ያደርጋቸዋል። ስለዚህ እኛን ለማገልገል ይፋጠናሉ።

በድንነታችን ቀን ደስታቸው ፍጹም ይሆናል። እኛን የሚያገለግሉን ከኛ በታች ስለሆኑ አይደሉም። የፍቅር አገልግሎት ስለሆነ ነው እንጂ፤ የክርስትናን አገልግሎት ምሉዕነት የሚገልጥ ታላቅ ቃል አስቀድመን የገለጥነው የፍቅር አገልግሎት ነው። የሰማያዊ ያን ሠራዊት አገልግሎት ፍጹምነት ምድራዊ ያን ቅዱሳንን ደስ ያስኛቸዋል።

መላእክት የሰው ልጆች በሰማያት ያለውን የመላእክት ደስታ ከመመልከት የበለጠ ደስታ የሚፈጥሩላቸው አንዳች ነገር የለም።

ሐዋርያው የተናገረው የሚከተለው ቃል የሚያስረግጠው ይህንን ነው «ሁሉ መዳንን ይወርሱ ዘንድ ስላላ ችው ለማገዝ የሚላኩ የሚያገለግሉም መናፍቦት ናቸው» /ቁ. 10/።

ሐዋርያው መንግሥቱን ለመውረስ የተዘጋጀን እኛን ለማገልገል የእግዚአብሔርን ቃል ወደሰው የሰውን ልመና ወደ እግዚአብሔር የሚያቀርቡ ለአገልግሎት የሚፋጠኑ መላእክትን ክብር አጉልቶ ተናግሩዋል። መላእክት አገልጋዮች ናቸውና ጌታችን በእኛ ድኅነት ደስታዎ ፍጹም እንደሆነ አገልጋይ መላእክቱም የእግዚአብሔርን ደስታ ለመፈጸም ይተጋሉ ደስታውም የሰው ልጆች ደስታው በመሆኑ መላእክት የዚህ ደስታ ተከፋዮች ናቸው። ስለዚህም ነው በቅዱስ ወንጌል «በአንድ ኃጢአ መመለስ በመላእክት ዘንድ ታላቅ ደስታ ይደረጋል» የተባለው።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ የሐዋርያውን ቃል በተመለከተ እንዲህ ይላል። መላእክት በተለያየ መንገድ ድኅነታችንን የሚያግዙ የእግዚአብሔር ወልድ አገልጋዮች ናቸው።

እንደገናም ልጁን የላከው እንዳገልጋይ፣ እንደባሪያም አይደለም ከአባቱ ጋር ተመሳሳይ ፈቃድ እንዳለው የባሕርይ ልጅ ነው እንጂ። ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ እንደሚንቀሳቀስ አገልጋይ የተላከ አይደለም። ሥጋ መልበሱን ለማጠየቅ ተላክ ተባለ እንጂ። ነገር ግን መላእክቱን ከአንዱ ቦታ ወደሌላ ቦታ ይልክቸዋል።

ከእግዚአብሔር ተለይተን በጠፋንበት ወራት በሰይጣንና በመልእክተኞቹ ግዛት ሥር ነበርን። ነገር ግን ከተጠመቅንና አዲስ ተፈጥሮን ካገኘን በኋላ፣ ክርስቶስ በደሙ ከተቤገዠን በኋላ ቅዱሳን መላእክቱን አጥር፣ ቅጥር ሆነው ይጠብቁን ዘንድ ሰጠን። እያንዳንዱ ነፍስ እንደወንድም ሆኖ የሚመራው ጠባቂ መልአክ አለው። ቅዱስ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ ስለ መላእክት አገልግሎት እንዲህ ይላል። መንፈሳዊ ስጦታዎቹን ያድለን ዘንድ እግዚአብሔር ወደ አመኑ ነፍሳት የሚልካቸው አገልጋዮቻችን ናቸው።¹⁴

¹⁴ «ጌታችን ስም ከሰው ሁሉ በላይ የሆነ ነው። ባሕርዩም ከመላእክት ይልቅ እጅግ የበለጠ ነው። ለክርስቶስ የተነገሩ ለመላእክቱ ግን ያልተነገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ምረቃችን በማንነት ክርስቶስ ከመላእክቱ ያለውን ብልሃት እንመልከት። «አንተ ልጄ ነህ እኔ ዛሬ ወልጄኅለሁ» /መዝ. 139/ ይህ ዘላለማዊ ትውልዱን ይናገራል። ትንሹውም ከዚህ ባሕርዩ የተነሳ ነው። እርጉሱም የዚህ ነጻነቱ ትውልድ ነው። «እኔ አባት እሆነዋለሁ እርሱም ልጅ ይሆንኛል» /ዘኁ. 1/ ሳሙኤል 2/13/ ደግሞም «በክርስቶስ ወደ ዓለም ሲያገዝ የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉም ለእርሱ ይሰጣሉ» /ዕብ. 8/ «እምላክ ሆይ ዙፋኑን የዘለለህ ነው። ስለመላእክቱም መላእክቱን መንፈስ አገልጋዮቹንም የእሳት ነበልባል የሚያደረግ» ዕብ. 8/17/ ተብላል። እንዲሁም እንደገናም ስለልጁ «ጌታ ሆይ እንተ ከጥንት ምድርን መመረቅህ ለማዮችም የእጆችህ ሥራዎች ናቸው። እንደመግናጸፊያ ትጠቀልላቸዋለህ ይለወጡኝል። አንተ ግን እኛት ነህ ዓመቶችህ ከቶ አያልቀህ» ይላል።

ምዕራፍ ሁለት

ክርስቶስና መላእክት

ቅዱስ ጳውሎስ ስለክርስቶስና መላእክቱ የጀመረውን አስተምህሮ በዚህ ምዕራፍም ቀጥሎ እንመለከተዋለን። በዚህ ምዕራፍ ላይ የተላለፉት መልእክቶች ይዘት በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ተካትቶ ቀርቧል።

፩. የመላእክት ቃልና አምላካዊ ድንገት ቁ. ፩-፱/

፪. የጌታችን ትሕትና /ቁ. ፳-፲፰/

የመላእክት ቃልና አምላካዊ ድንገት

ቅዱስ ጳውሎስ የመጀመሪያ ምዕራፍ መልእክቱን እንዲህ በማለት ደምድሟል። «ስለዚህ ከሰማኝው ነገር ምናልባት እንዳንወስድ ለእርሱ አብልጠን ልንጠነቀቅ ያስፈልገናል» ሐዋርያው ትኩረት ሰጥቶ የተናገረው ነገር የልጁን ክብር የሚያውጅ ቃላዊ ንግግር ሳይሆን ተግባራዊ የሆነ መንፈሳዊ ጥቅም ያለው መሆኑን ያስረዳል። አይሁድ በመላእክት በኩል በተሰጣቸው ሕግ ከፍ ከፍ ካሉ ሕጉን የማይጠብቁ /የሚተላለፉ/ ቅጣት ከነበረባቸው በመላእክት ጌታ የተሰጠንን ድንገት፤ ከመቀበል ቸል የምንል እኛ የሚጠብቀን ቅጣት ምን ያህል ከፍ ያለ ይሆን?¹⁵

ሐዋርያው እንዲህ ይላል «በመላእክት የተነገረው ቃል ጽኑ ከሆነ፤ መተላለፍና አለመታዘዝም ሁሉ የጽድቅ ብድራት ከተቀበለ እኛስ እንዲህ ያለውን ታላቅ መዳን ቸል ብንለው እንዴት እናመልካለን? ይህ በጌታ በመጀመሪያ የተነገረ ነገርና የሰሙትም ለእኛ አጽኑት።

¹⁵ በዚህ ክፍል መደምደሚያ ተናጋሪው ማን እንደሆነ ምን ዓይነት የፍቅርና የቸርነት ሥራ እንደሠራልን ቃሉን እንደሰማን በሰማኝው ነገር እንዴት መኖር እንደሚገባን ያስገነዝባል። አስቀድሞ በመላእክት የተነገረው ቃል ሕግ ጠንካራ ከሆነ የልጁን ድምፅ የሰማን እኛ ምን ያህል አብዝተን ልንጠበቅ እንደሚገባን ያሳያል።

እግዚአብሔርም እርሱ ራሱ እንደፈቀደ በምልክትና በድንቅ ነገር በልዩ ልዩ ተአምራትም መንፈስ ቅዱስንም በማደል አብሮ መሰከረለት» /ቁ. ፪፥፱/።

ሐዋርያው በዚህ ገጽ ምንግብ እያነጻጸረ ያለው የመላእክትን ቃልና የአምላካዊ ቃልን አይደለም። በመላእክት የተነገረው ቃል የእግዚአብሔር ቃል ነው። በዚህ ገጽ ምንግብ ያለው ንጽጽር በመላእክቱ አማካኝነት በቃል በራሕይ በመገለጥ የተነገረው ቃልና በብሉይ ኪዳን ዘመን የተሰጠው የእግዚአብሔር ቃል እስከዛሬ ድረስ የመቀደስ ኃይል ያለው ከሆነ ማንም ቢሆን ይህንን ቃል አለመታዘዝ እንደማይችል በመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች የታጀበውን በድንቆች፤ በተአምራት የተገለጠውን በደሙ ቢዛነት ያድነን ዘንድ ሰው ሆኖ የተገለጠውን የጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ቃል አለመስማት ምን ሊያስከትል ይችል ይሆን? በዚህ ንጽጽር ሐዋርያው ሕያው የሆነ የእግዚአብሔር ወልድን ቃል እናከብርና እንታዘዝ ዘንድ ይገፋፋናል።

፪. የክርስቶስ ትሕትና

አይሁድ ሕጉ በመላእክት አማካኝነት በመስጠቱ ተኩራርተዋል። አዲስ ኪዳን ግን ሰው በሆነ አምላክ በኩል ለሕዝብና አሕዛብ ተሰጥቷል። ጌታችን እስከ ሞት ድረስ መከራን ተቀብሏል። የመስቀል ላይ ሞትን ሞቷል። ስለዚህ ከመላእክት ያነሰ መስሎ ቀርቧል። ይህም ከድኮም የተነሳ አይደለም። ነገር ግን ሰውን ለመቀደስ የነበረው መንገድ ጌታችን ሞቶ ሕይወትን ይሰጠው ዘንድ አስፈላጊ ስለሆነ ነው። የመደቀው የሰው ልጅ ከወጣበት ቤት ይመለስ ዘንድ ባሕርይውን ዝቅ ማድረግ ነበረበት። ጌታችን ከመላእክት ይልቅ እጅግ ትሑት ነጥ ራሱን ዝቅ ባደረገ መጠን፤ ለእግዚአብሔር እንዴት መታዘዝ እንዳለብን አስተምሮናል።

ስለዚህ በስሙ የሚያምኑ ወገኖች ከፍ ከፍ እንዲሉ ሰማያውያንን እንዲመስሉ ያደርጋል። ይህም በእርሱ በኩል በተደረገ ቤዛነት ነው። ሐዋርያው ይህንን ሁኔታ ሲገልጽ «ስለ እርሱ የምንናገርበትን የሚመጣውን ዓለም ለመላእክት ያስገዛው አይደለምና» አለ /ቁ. ፳/።

ምንም እንኳን ከእግዚአብሔር ዘንድ ቃሉን ተቀብለው ወደ ሰው ልጆች ዘንድ የሚላኩ መላእክት ምንም ክብራቸው ታላቅ ቢሆንም፤ የሚመጣው ዓለም ለእነርሱ የተገዛ አይደለም፤ ለጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው እንጂ። እርሱም ከመላእክት ይልቅ አንሶ የታየው እግዚአብሔር ነው።

የሚመጣው ዓለም ሲል ምን ማለቱ ነው?

ይህ ዓለም በመላእክት በተሰጠው ሕግ በፍጹም መታዘዝ የሚገዛ አይደለም። ነገር ግን በክርስቶስ የፍቅር ሕግ እግዚአብሔር ፍጹም የሚገዛ ይሆናል እንጂ። ከመጀመሪያው አዳም ጋር በማንጸጸር ሊመጣ ያለው አዳም ክርስቶስ መሆኑን ሐዋርያው ጽፏል። ቤተ ክርስቲያን ከእርሱ ጋር አንድ አካል ትሆናለች። ቅዱስ ዮሐንስ አካሉ አካሏ ነው፤ የሚመጣው ዓለምም ለክርስቶስ የተገዛ መሆኑን ትመሰክራለች።

ስለዚህ መላእክት ያልፈጸሙትን የትሕትና ራስን የማዋረድ ሥራ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፈጽሞት እንመልከታለን። አይሁድም ይሁኑ አሕዛብ ራሳቸውን በሚመጣው ዓለም ለክርስቶስ መንግሥት ያስገዛሉ፤ አንድ ፈቃድ ያላት የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን አካልም ይሆናሉ። አይሁድ እግዚአብሔር መላእክቱን ልኮ ሕዝቡን እንደጠበቀ ያምኑ ነበር። ስለዚህ ሊቀ መላእክት ቅዱስ ሚካኤል የአይሁድን ሕዝቦች ከጠበቀ መላእክት ዋና ኛው እንደሆኑ ይቀበላሉ። አያንዳንዱም የአይሁድ መንግሥት የራሱ የሆነ ጠባቂ መልአክ እንዳለው ያምናሉ።

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን ጥንተ ባሕርዩ ያልሆነ ሥጋን በመዋሐዱ ከመላእክት አንሶ ሞትን በመቅመሱ ዘር፣ ነገድ፣ ጉሳ ሳይመርጥ ሁሉንም ወገን ጠብቋል። ክርስቶስ የመጣው የተመረጡ ወገኖችን ለማዳን ሳይሆን ለዓለሙ ቤዛ ሽኖ ተላልፎ ይሰጥ ዘንድ ነው። በሥጋ በረከትን ሊያድል ሳይሆን፤ ዓለሙን ለማደስና የሚመጣውን ዓለም ምስጢር ለመግለጥ ነው። ለዚያ ዓለም የተዘጋጀ ወገኖችን በመባረክም ነው።

በቅዱስ ጥምቀት ከሥላሴ ባገኘው ልጅነት ለክርስቶስ በመሆናችን ለዚህ ዓለም ሕይወት እንደሚገባ ሆኖ መመላለስ ይገባል። የቤተ ክርስቲያን አካል የሆነ የክርስቲያን ወገን ሁሉ ይህንን እያስታወሰ መጓዝ ይኖርበታል። ሥጋ ነፍስና መንፈስ በዚህ ዓለም የችሎታቸውን ያህል መንፈሳዊውን ነገር ተከትለው ከተጓዙ፤ ለተጠፋበት ሕይወት እንደሚገባ እየተመላለሱ ነው ማለት ነው። ይህችን የምታደርግ ነፍስ የሚቀጥለው ዓለም ሰው መሆኗን ትገነዘባለች። ይህም ማለት በሰማያውያን ደረጃ እየኖረች ነው ማለት ነው። የክርስቶስ ሙሽራ የሆነች የክርስቲያን ነፍስ አካሏያድ የተናገርነው ነው። የጌታችን የፈቃድ ተዋርዶ /ትሕትናውን/ ወደ እግዚአብሔር ለመድረስ በምናደርገው መንፈሳዊ ጉዞ የተለየ እና አስፈላጊ መሆኑን ይናገራል።

«ነገር ግን በአንድ ሥፍራ ታስበው ዘንድ ሰው ምንድነው? ነው? ወይስ ትገባኝው ዘንድ የሰው ልጅ ምንድነው? ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አሳነስኸው የክብርና የምስጋና ዘውድ ሚዛን ላሉ፤ በእጆችህም ሥራ ላይ ሾምኸው ሁሉን ከእግሮቼ ቢታች አስገዛህለት ብሎ መሰከረ።

አሁን ግን ሁሉ እንደተገዛለት ገና አናይም ነገር ግን በእግዚአብሔር ጸጋ ስለ ሰው ሁሉ ሞትን ይቀምስ ዘንድ ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አንሶ የነበረውን ኢየሱስን ከሞት መከራ የተነሣ የክብርና የምስጋና ዘውድን ተጭኖ እንመለከተዋለን» /ዕብ. ፪፥፮-፱/¹⁶

ቅዱስ ጳውሎስ አስቀድመን የገለጽነውን ቃል ከመዝሙረኛው ከነቢዩ ዳዊት ወስዶ እንዲህ አለ «ታስበው ዘንድ ሰው ምንድን ነው? ትጉበኘው ዘንድ የሰው ልጅ ምንድን ነው? ከመላእክት እጅግ ጥቂት አሳነስኸው በክብርና በምስጋና ዘውድ ከለልኸው በእጆችህም ሥራ ሁሉ ላይ ሾምኸው ሁሉን ከእግሮቹ በታች አስገዛህለት በጉችንም ላሞችንም ሁሉ ደግሞም የምድረ በዳውን እንሰሶች፤ የሰማይንም ወፎች የባሕርንም ዓሦች በባሕር መንገድ የሚሔደውንም ሁሉ፡፡» /መዝ. ፰፥፯-፭/፡፡

ቅዱስ ጳውሎስ የነቢዩ ቃላት ትንቢታዊ ቃላት መሆናቸውን ስለ ሥግው ቃልም የሚያስረዱ መሆናቸውን አመልክቷል፡፡ እርሱም ከመላእክት እጅግ ጥቂት አንሶ የታየ ነው፡፡ ዘውድን ተከልሎ እንመለከተዋለን፡፡ በመንፈሳዊው ዓለም ላይም ለዘላለም ይነግሣል፡፡

ቅዱስ አውግስጢኖስ እንዲህ ይላል፡- «የነቢዩ መዝሙር በሰማይና በምድር ያለ ፍጥረት ሁሉ ለሥግው ቃል ተገዝቷል እግዚአብሔር ትሑት ኾኖ ሰማያውያንን፤ ከምድራውያን ጋር አንድ አደረጋቸው የመላእክትን ሠራዊት ከሰው ልጆች ጋር አንድ አደረጋቸው፡፡ እርሱ የቤተ ክርስቲያን ራስ ነውና አካሉ አንድ ይሆን ዘንድ ይህንን አደረገ፡፡

¹⁶የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ይሞትለት ዘንድ ሰው ምንድን ነው? ምን የችርነት የበጎነት ሥራ ተገኝቶበታል፡፡ እግዚአብሔር ካለው ፍቅር የተነሣ ካልሆነ «ፍቅርም እንደዚህ ነው፡ እግዚአብሔር እርሱ ራሱ እንደወደደን ስለ ጋጢአታችንም ማስተሠረያ ይሆን ዘንድ ልጁን እንደላከ እንጂ እኛ እግዚአብሔርን እንደወደድነው አይደለም» /ሐዋ. ፩፥፲/

ነቢዩ ዳዊት በጎችና በሬዎች ታዘዙለት አለ። ጌታችን ዘጠና ዘጠኙን በጌች በሰማይ ትቶ አዳምን ሊፈልገው ወደ ምድር መጣ። እንደጠፋ ይቅር፤ የቀሩት በጌች ይበቀኛል፤ ባለ ጸጋ ሃሳ አለም። ወደ ቀደመ መንጋው ይመልሰው ዘንድ ፈቀደ። ከሰማይ ማደሪያው ወጥቶ ሥጋን ለበሰ።

በምስጋና አንድ ይሆን ዘንድ ከሰማያውያን መላእክት ጋር ቀላቀለው ክርስቲያኖች በልዑል እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን ሲሰባሰቡ መላእክት ታላቅ ደስታን ይደስታሉ። በዚህ ዓለም ያለችው ቤተ ክርስቲያን አገልግሎቷ የሚታይ ነው። አገልጋዮቿ በአንድነት ተሰብስበው እንደሚያመሰግኑ በሥጋ የማትታየው ሰማያዊቷ ቤተ ክርስቲያንም በአንድ መንፈስ በአንድ ልብ፤ ቋንቋ ልዑል እግዚአብሔርን ታመሰግናለች። እኛ የእነርሱን የመላእክትን ሰማያዊ ምስጋና እንካፈላለን፤ እነርሱ በእኛ ድኅነት ፍጹም ደስታ ይሰማቸዋል።

ቅዱስ ዳዊት እንዲህ ይላል፡ «በጌች፤ ከብቶች፤ አዕዋፍ፤ የባሕር ዓሦች ከመላእክት ይልቅ አንሶ ለታየው ራሳቸውን አስገዝተዋል። ከብቶችና በጌች የሚለው ቃል አስቀድመው የነበሩ ጥንታውያን እግዚአብሔርን የሚፈሩ አእምሮ ግዕዝ ያላቸው የሰው ልጆች ከመሆን ውጭ ሌላ ምን ሊሆኑ ይችላሉ? ከእነርሱ መካከል የክርስቶስን መንፈሳዊ መንግሥት የወረሱ አሉ። ሌሎቹም ፍለጋቸውን ተከትለው እስከ ዓለም ፍጻሜ ይጓዛሉ። በሚዳ ላይ ያሉ አራዊት የኢሕዛብ ምሳሌዎች ናቸው። እግዚአብሔር መንጋውን ከሚያስማራበት ለምለም መስክ የዕረፍት ውኃ የተለዩ ናቸው።¹⁷

¹⁷ ጋለጥታይቱ ረዓብ ከኢሕዛብ ወጥኖች አባሪች እግዚአብሔርን ሳይሆን በሥራው ሊመጣ ያለውን ፍርድ አውቃ በእምነት ለእስራኤል ሰዎች ታዘዘች ስለ እርሷም «ጋለጥታይቱ ረዓብ ጠየችን በሰላም ስለተቀበለችቸው ከግድታዝዙ ጋር በእምነት አልጠፋችም» ዘብ. 19፡28/ አስቀድሞ በተለይ የተነሳረው ትዝታ ተፈጽመው እግዚአብሔር ስለ እርሷ እንዲህ ይላል፤ «ሚያውቅንን ባቢሉንንና ረዓብን አሳዘዘዋል»

የእግዚአብሔር ሕዝቦች ነቢያት ሕገ፣ ቃል ኪዳን መሰላው ሁሉ ነበራቸው። የሰማይ አዕዋፍ ከፍ ያለውን ነገር የሚፈልጉ ነፃነት ምሳሌ ናቸው። በፍቅር መንፈስ ሆነው ለጌታ ይታዘዛሉ። የባሕር ዓሞች ሞገድ በበዛበት በውኃ እንደሚኖሩ፤ የዚህን ዓለም ባዕል ጠጋነት እያሰቡ ሥጋዊ አሳብ የሚያማታቸው ወገኖች ምሳሌ ነው።

ሰለዚህ የእግዚአብሔር ቃል ሁሉንም በፍቅሩ ወጥመድ አጥምዶ ገንዘብ ያደርጋቸው ዘንድ፤ ሥጋን ተዋሐደ ሕዝብ፤ አሕዛብ፤ አይሁዳዊ፤ የግሪክ ሰው ሳይል ሁሉን ወደ መንግሥቱ ጠርቷልና። በበረታችን፤ የከብቶች መንጋ፤ የዱር አራዊት፤ የሚበሩ አዕዋፍ፤ በባሕር ውስጥ ያሉ ግሦች ቢኖሩ፤ ውስጣችንን ለሚቀድሰው ውጫዊ ባሕርያችን ሽሚቆጣጠር በውስጣችን በልባችን ለነገሠው አምላክ እናስገዛቸው።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዳለው ግሪኮችን እስከ መስቀል ሞት ድረስ ያደረሰ ትሕትና ወደ እርሱ በምናደርገው ጉዞ አቅጣጫ መሪያችን ነው። የእግዚአብሔር ልጅ ጭብኝን ምንም አንዳችም ነገር ባልነበረን ጊዜ ነው። በእኛ የነበረው ጭብኝን ድካም ተሸክሟል። በዚህም ምክንያት ከሀሳችንም በላይ ሆኗል። መንግሥቱን ለመውረስ፤ በፍቅሩ ለመኖር መንገዱ ይህ ነው። በፈቃዱ እኛን ወክሎ የእኛን ሥራ መታዘዝ ፈጽሟል። እስከሞት ድረስ ተሠቃይቷል። ሰለዚህ ለአብም ለወልድም እንገዛለን ለአብሁም የምንገዛው ለጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በእውነት መገዛት ስንችል ነው። ነገር ግን የእኛ ለእግዚአብሔር አብ መታዘዝ የወልድ ለእግዚአብሔር መታዘዝ አንድ ዓይነት ነገር አይደለም። የጥላይ ዓይነት መታዘዝችን እንደ ሐዋርያው ቃል መለየት ይኖርብናል። በኋላም መንግሥቱን ለእግዚአብሔር አባቱ አሳልፎ በሰጠው ዓይነት፤ አልቅነትም ሁሉንና ሥልጣንን ሁሉ ኃይልንም በሻሪ ጊዜ ዓጽሜ ይሆናል።

ጠላቶቹን ሁሉ ከእግሩ በታች እስኪያደርግ ድረስ ሊነግሥ ይገባዋልና የኋለኛው ጠላት የሚሻረው ሞት ነው ሁሉን ከእግሩ በታች አስገዝቷልና። ነገር ግን ሁሉ ተገዝቷል ሲል ሁሉን ካስገዛለት በቀር መሆኑ ግልጽ ነው ሁሉ ከተገዛለት በኋላ ግን እግዚአብሔር ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ በዚያን ጊዜ ልጁ ራሱ ደግሞ ሁሉን ካስገዛለት ይገዛል። /ጴጥ ፳፪-፳፮/።

ሐዋርያው በዚህ ትምህርት ሦስት ዓይነት መታዘዝ እንዳለ ተናግሯል። ሞትና ሰይጣን ከጌታችን እግር ሥር የሚሆኑበት ታላቁ ቀን፤ ፍጥረት ለፈጣሪው የሚገዛበት በምስጋና ዘውድ ተከልሎ የሚታይበት እና ልጁ ለአባቱ የሚገዛበት ነው።

ከእነዚህ አንዱ እንዲህ ይላል፡- ወልድ ለአብ የሚታዘዘው በሰው ሥርዐት «ሰለ ጌታ ብላችሁ ለሰው ሥርዐት ሁሉ ተገዙ፤ ለንጉሡም ቢሆን ከሁሉ በላይ ነውና» በሚለው መንፈስ አይደለም /ጴጥ ፳፲፩/። ወይም ሚስት ለባሏ የምትገዛው ዓይነት አግባብ አይደለም። እኛ ለእግዚአብሔር በፍርሃት እንደምንገዛው ዓይነት አገዛዝ /መታዘዝ/ አይደለም።

ልጁ ለአባቱ ይገዛል የተባለው በሁለት መልኩ ነው። የመጀመሪያው መልኩ ልጁ ከአባቱ ጋር የተካከለ እንደመሆኑ፤ ከአባቱ ፈቃድ ተቃራኒ የሆነ ፈቃድ የለውም። አንድ አሳብ አንድ ፈቃድ ያለው ነው እንጂ። ሰለዚህ የሚታዘዘው ከእግዚአብሔር እንደተወለደ፤ በፈቃድ እንደተካከለ ልጅ እንጂ፤ እንደ አገልጋይና ባርያ የተዋርደ አይደለም። ሌላው የሰውን ባሕርይ ባሕርይ ሲያደርግ እኛንም ሲመስል እኛን የመታዘዝ ልጆች እንሆን ዘንድ ለአባቱ ታዝዞ ከመጀመሪያው አዳም የወረሰውን ያለመታዘዝ ኃጢአት ሥር ይነቅል ዘንድ በፈቃዱ ለባሕርይ አባቱ ተገዛ ተባለ።

ከአባቶች አንዱ እንዲህ አለ። ሐዋርያው እንዳለው ልጁ በፈቃዱ የሚያደርገው መገዛት ወደፊት ይፈጸማል። «ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ፤ ሁሉ ከተገዛለት በኋላ በዚያን ጊዜ ልጁ ሁሉን ሳስገዛለት ይገዛል» /፩ኛ ቆሮ. ፲፭፡፳፰/። አሁን ልጁ ለባሕርይ አባቱ አይገዛም ማለት የልዑል እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን አባላት እያንዳንዱ ነፍሱን ሙሉ በሙሉ ለእግዚአብሔር ጽ አላስገዛም። ነገር ግን ከብዙ አሳብ ወደ አንድ አሳብ፤ ከብዙ ገዢ ወደ አንድ ገዢ እርሱም ወደ እግዚአብሔር የሚመለሱበት ጊዜ ይመጣል እርሱም ታላቁ ቀን ነው።

በስሙ እምነው ለተቀበሉት የፈቃድ ገዣቸው ነው፤ ላልተቀበሉት እንኳን ያለፈቃዳቸው ንጉሳቸው ይሆናል የእኛ አካል የክርስቶስ ነው። የእኛ አካል ራስ ክርስቶስ በመሆኑ እኛ ለእግዚአብሔር ስንታዘዝ እርሱም በፈቃድ ታዘዝ ማለት ነው። ስለዚህ ክርስቶስ ለአብ ታዘዘ የሚለው ምስጢር ከዚህ የዘለለ አይደለም።

በሌላ አነጋገር ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንደእራሱ ለባሕርይ አባቱ እኛን ክርስቲያኖችን እንደአካሉ አድርጎ ሲቀበልን፤ በእኛ ለአብ ተገዢቷል በእኛ አካል ውስጥ የእርሱ አካል አለና። ወይም አብን የተቀበልነው፤ የተገዛለትም በልጁ በጌታችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። ቀዳማዊ ቃል ሥጋ የለበሰበት ዓላማ ይኸው ነው። ጌታችን ከመላእክት እጅግ ጥቂት አንሶ ሥጋ በመልበሱ በክርስቶስ ያመንን ወገኖችም በትሕትና ለእግዚአብሔር አብ እንገዛለን። ይህ ሁኔታ አስቀድሞ የተፈጸመ በታላቁ ቀንም ለመፈጸም የተጠበቀ ነው። ሐዋርያው እንዳለ «ነገር ግን በእግዚአብሔር ጸጋ ስለሰው ሁሉ ሞትን ይቀምስ ዘንድ ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አንሶ የነበረውን ኢየሱስ ከሞት መከራ የተነሣ የክብርና የምስጋና ዘውድን ተከልሎ እንመለከተዋለን» /ቂ. ዘ/።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ አስቀድመን ያነሣውን የሐዋርያውን ቃል ሲያብራራ ፍጥረት ሁሉ ለእርሱ ሊገዛ ይገባዋል። ነገር ግን ገና አልተገዛም እርሱ ሞትን ስለ ሰው ሁሉ ሲል ቀምጧል። ለሚያምኑ ሰዎች ብቻ ሳይሆን፤ ለዓለሙ ሁሉ ነው። በእውነት የሞተው ሕዝብና አሕዛብን ሳይለይ ነው። ይህ ሁኔታ የእግዚአብሔርን ታማኝነት ያስቀራልን? በሰው ሁሉ ላይ ተጭኖ የነበረ ሞትን ይቀምስ ዘንድ ፈቃዱ ሆነ። በመቃብር ለአጭር ጊዜ ቆየ /ሦስት መዓልትና ሌሊት/ ሞትን አሸንፎ ተነሣ ጌታችን ሞትን የቀመሰው በስሙ ያመንን ወገኖች ሞትን እንዳንፈራው ያደርገን ዘንድ ነው። ስለጌታችን ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንደገናም እንዲህ ይላል፡- ሐኪም ለበሽተኛው ምግብ ሳይቀምስ ማዘዝ እንደማይቻለው፤ ነገር ግን በሽተኛውን ለማደፋፈርና የምግብ ፍላጎቱ ይቀሰቀስ ዘንድ ቀምሶ እንደሚያዝለት፤ ጌታችንም በስሙ የሚያምኑ ወገኖች ሞትን በድፍረት ይቀበሉት ዘንድ በሥጋ ሞትን ቀመሰ። ምንም እንኳን ሞት ለእርሱ ባሕርይ የማይስማማና የማያስፈልገው ቢሆንም ይህንን አደረገ። እርሱ ግን «አሁን የዚህ ዓለም ገዢ መጥቷል ከእኔ ግን አንዳች ነገር የለውም» /ዮሐ. ፲፱፡፬/ በማለት አስተማረ።

«ከመላእክት እጅግ ጥቂት አሳነሰኸው» የሚለውን ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ሲያብራራ «ጌታችን በትሕትና ሞትን ሲቀምስ በጥቂቱ ራሱን ዝቅ አድርጓል። ይህም ሦስት መዓልትና ሌሊት በመቃብር ውስጥ ማደሩን ማንሣት ነው። ነገር ግን ክብሩን በመግለጥ ሞትን አሸንፎ ተነሥቷል። እኛ ግን በኃጢአት ምክንያት በሞት ግዛት ሥር ለረጅም ጊዜ ወድቀን ነበር፤ እርሱ መጥቶ ሞታችንን ሞቶ እስኪያጠፋልንና ከእግሩ በታች እስኪያስገዛልን ድረስ።»

የጌታን ሥጋ መዋሐድ ሞትን መቅመስና ስለ ኃጢአታችን የከፈለ ልንን ዋጋ ሁሉ፤ ስለ ድንኳታችንም የተደረገውን ምስጢር ከዘረዘረ በኋላ የአብን ድርሻ እንዲህ በማለት ይገልጣል፤ «ብዙ ልጆችን ወደ ክብር ሲያመጣ የመጻፍቸውን ራስ በመከራ ይፈጽም ዘንድ ከእርሱ የተነሣ ሁሉ፤ በእርሱም ሁሉ ለሆነ ለእርሱ ተገብቶታልና»/ቁ. II/ ይላል።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ይህንን ክፍል ሲያብራራ ለሰው ልጆች ፍቅር ሲል ማድረግ የሚገባውን ነገር ሁሉ አደረገ። ከማንም በላይ ክብር የነበረውን ልጁን ሰጠ። ልጁ በብዙ ወንድሞች መካከል ምሳሌ ይሆን ዘንድ፤ ወድጿልና ዝናና ክብር ያለው ተዋጊ ሁሉንም ወገን እንደሚያስደንቅ ጌታችን የሠራው የትሕትና ሥራ ሕዝብንም፤ አሕዛብንም ራሱን በይጣንንም አስደንቋል። የድንኳታችን መሠረት እርሱ ነው። በእኛና በእርሱ መካከል ያለውን የገዢ ልዩነት ተመልከቱ፤ እርሱ ልጅ ነው። እኛን በጸጋው ወደ ልጅነት ደረጃ ከፍ አደረገን። እርሱ እኛን አጸነ። እኛ ግን ራሳችንን እንኳን መጠበቅ ሳይቻለን ቀረ። በእኛና በእርሱ መካከል ያለውን የሰፋ ልዩነት ተመልከቱ። «ብዙ ልጆችን ለክብሩ አብቅቷል» የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ በጥቂት ከመላእክት አንሷልና በክብርና በምስጋና ዘውድ ተከልሎ ለሰው ልጆች ባደረገው ድንኳት ምክንያት በክብር ከፍ ከፍ ብሎ እንመለከተዋለን። ይህ አሳብ የወልድ ብቻ ሳይሆን የአብም ነበር። ለድንኳታችን አለኝታ መሪ አድርጎ የባሕርይ ልጁን ሰጥቶናልና። እስከሞት ድረስ ሥቃይን ይቀበል ዘንድ ፈቅጿልና እግዚአብሔር አብ በልጁ በኩል ልጅነትን አደለን፤ ከእርሱም እንድንወለድ ስለፈቀደለን በድንኳታችን ውስጥ ያለውን ሴታፊ እንመለከታለን።

በሌላ አነጋገር ሁሉ በወልድ ተፈጥሮአልና «ሁሉም ለእርሱ ስለተፈጠረ ከሆነው አንድስ ስንኳ ያለ ወልድ ስላልተፈጠረ፤ ያለ እርሱም ምንም ምን የሆነ ስለሌለ» /ዮሐ. ፩፣፫/። የተፈጥሮአችን መታደስ ድንኳታችንም ኮጋጠአት መላቀቃችንም በወልድ በኩል በተፈጸመው መከራ ተፈጸመልን። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ክርስቶስ ሰውን ሲፈጥርና ሰውን ወደጥንተ ተፈጥሮ ሲመልስ የነበረውን መለኮታዊ ፈቃድ በተመለከተ ሲያብራራ «እግዚአብሔር ዓለምን ከፈጠረበት ጥበቡ ይልቅ፤ ሰው ሽኖ /ሥጋ ለብሶ/ መከራን ተቀብሎ፤ የሰውን ልጅ ያጸነበት ጥበቡ ይበልጣል። ሥነ ፍጥረት የፍቅር ውጤት ነው፤ ግዳጅ ይፈጸምልኛል ብሎ አልፈጠረውምና። ነገር ግን በሕማሙና በሞቱ የተደረገ ጥበብ ዓለምን ከፈጠረበት ጥበብ ላቅ ይላል።» ይህንን ሁኔታ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ሲገልጽ፤ «በክርስቶስ ኢየሱስ ለእኛ ባለው ቸርነት ከሁሉ የሚበልጠውን የጸጋውን ባለጠግነት ያሳይ ዘንድ ከእርሱ ጋር አስነሣን፤ በክርስቶስ ኢየሱስም በሰማያዊ ሥፍራ ከእርሱ ጋር አስቀመጠን» /ኤፌ. ፪፣፯/ ብሏል።

ሥጋ መልበሱን፤ መከራውን፤ ሞቱን፤ በመቀበል ወደ መንግሥቱ እንድንገባ ከፍ ከፍ እንድንል ፈቅዶልናል። የክብሩ ተካፋዮች እንሆን ዘንድ የእግዚአብሔር ፈቃድ ይህ ነውና። ሥጋ ለመዋሐዱ ራሱን ገዥ ገዥ ለማድረግ ሌላው ምክንያት ከመላእክት ጥቂት ገዥ ብሎ መታየቱ በእኛ ላይ ያድር ዘንድ ነው። ወንድሞቼም እንሆን ዘንድ ስለወደደ ነው። ቅዱስ ሽንን ከእርሱ ጋር አንድ እንሁን። እንዲህ ካደረግን የቅድስና መንፈስ ያድርብናል። ሐዋርያው ትምህርቱን በመቀጠል የሚከተለውን ነገር ተናገረ፤ «የሚቀድስ ውና የሚቀደሱት ሁሉ ከአንድ ናቸውና ስለዚህም ምክንያት ስምህን ለወንድሞች እነገራቸዋለን። በማኅበርም መካከል በዚህ አመሰግንነት፤ እኔ በእርሱ እታመናለሁ እከየ እኔን እግዚአብሔር የሰጠኝንም ልጆች ወንድሞች ብሎ ሲጠራቸው አያፋርም» /ዮሐ. ፪፣፲፩-፲፫/

ቅዱስ የሐንበ አፈወርቅ እንዲህ ይላል፡- አማኞችንና ጌታችን ድጋጊታችንን ሊያደርጋቸው መልክቱ። አከበራቸው፤ ያከርስቶስ ወንድሞች በማለት ከፍ ከ ደረጋቸው። ነገር ግን እርሱ የሚቀድስ እነርሱ ግን የሚቀደሱ ቸው፤ ልዩነቱም ይህ ነው። የሰውን ሥጋ በፈቃዱ ተዋሕዷልና ንድሞች ብሎ ቢጠራቸው አያፍርም። በእርሱ የቅድስና ሕ ወትን ይኖሩ ዘንድ ሥልጣን ሰጥቷቸዋል። ቅዱስ አትናቴዎስ አስከንድርያ እንደተናገረ፡- መለኮት ሥጋን በመዋሐዱ የእርሱ ልክ እንዲኖረን አደረገ። ምክንያቱም ከአጻም ድቀት የተነሣ መልካ ግን ጠፍቶ ነበርና በዚህም ምክንያት የወይን ግንድ ቅርንጫፎች ነፃል ከእርሱ ጋር አንድነት ፈጥረን ሁላችን ከሙላቱ ተቀብለን እጋ ላይ እጋ ተሰጥቶናል፤ የሐ. ል.፤/ አስቀድሞ ሟችና በስባሽ ብረ ሥጋችን ተቀድሶ የማይሞት፤ የማይበሰብስ ሆነ። ሥጋችንን ከርይው ባደረገው በክርስቶስ ምክንያት ተስፋ ትንሣኤም ስፋ ድንነትም የተጠበቀለት ሆነ። በጥቅሉ እንዲህ እንላለን ልድ ሥግው ቃል በኩር ሆኖ ወደ ዓለም ገባ። ወንድምም ነን፤ ወንድሞቼ ብሎ ቢጠራን አያፍርም። እርሱ ለእኛ ድንነት ሎ ወርዷልና ከእርሱ ጋር ከፍ ከፍ አደረገን። የሥጋን ኃጢ ደደመስስ ዘንድ ሥጋን ለበሰ። ነገር ግን ኃጢአት ለእርሱ ከርይ አይሰማውምና እኛን ኃጢአተኞችን ወደ እርሱ ድስና አቀረበን ስለዚህም ምክንያት የሚቀድስ እርሱ፡ የሚቀደሱ ጥቸም አንድ አካል ሆኑ። የቅዱስ አካል ወገን ሆነን። በርሱ ከመላ ገት ገቡ ገቡ በማለቱ ሥጋ መዋሐድ የወንድምነት በርን ከፈተልን። እርሱ መከራና ሞት በእኛ ላይ ትንሣኤና ቅዱስ መንፈሱ እንዲያ ሆነን። ሐዋርያው የነገረን እንቀደስ ዘንድ ክርስቶስ ቅዱስ መንፈ ስ በእኛ ላይ ማሳደፍን ነው። በዚህ መለኮታዊ ሥራ አብን

የማወቅ ሥልጣን ተሰጠን። የሰማይ አባታችን ነውና ሊረዱት የማይችሉት ከሕሊና በላይ የሆነውን መለኮታዊ ምስጢር ገለጠልን። አንደበታችን ስሙን ያመሰግን ዘንድ፤ ምስጋናም ያቀርብ ዘንድ ረዳን። ስለዚህም ምክንያት ጌታችን «ስምህን ለወንድሞች እነግራ ቸዋለሁ በማሳበርም መካከል በዜማ አመሰግንሃለሁ» አለ።/ቁ. ፲፪/

የሰው ልጆችን ደካም ተሽኦ የክርስቲያኖችም ወንድም ሆኖ ወልድ ለአብ በፈቃዱ በመታዘዙ ምክንያት፤ ለእግዚአብሔር የመታዘዝ ልጆች ሆንን። አስቀድመን ግን አመፀኞች ባሮች ነበርን። ባለመታዘዝ ምክንያት ያጣነውን ልጅነት በወልድ መታዘዝ ምክንያት በአብ እቅፍ ውስጥ የተያዘን እንድንሆን አደረገ። ልዩ የሆነ የፍቅር መታዘዝ፤ ከአባቱ ጋር በፈቃድ አንድ የሆነ መታዘዝ፤ እነዚህን ምስ ጢራት ወልድ የሌለው ማንም ወገን ሊፈጽማቸው አይቻለውም። በወልድ መታዘዝ በኩል የተደረገው ጉዞ የመታዘዝን መንገድ ከፈተልን። እኛን ለአብ የመታዘዝ ልጆች አድርጎ ያቀረበን ጌታ፤ ለእርሱም የመታዘዝ ልጆች እንድንሆንለት ይፈልጋል። ምክንያቱም ለወልድ ካልታዘዝን ለአብ የምንታዘዝበት መንገድ አይኖርም። ስለዚህ በወልድ በኩል የሆነ አዲስ ሕይወት ያስፈልገናል። አስቀድመን እንደገለጽነው ለወልድ በመታዘዛችን ወደ አብ መታዘዝ ስለምንደርስ፤ በዚህ መታዘዝ ማለትም በወልድ ባለን መታዘዝ ወልድ የበኩር ወንድማችን ብቻ ሳይሆን፤ አባታችንም ጭምር ነው።

ቅዱስ የሐንበ አፈወርቅ ይህንን ሁኔታ ሲያብራራ አስቀድሞ ለመረ ጣቸው ወጥኞች ወንድምነቱን እንዳሳዩ፤ በዚህ ሥፍራ ደግሞ አባትነቱን እየገለጸ ነው። ለእኛ ያለው ወንድምነት እና አባትነት በእርሱ መንግሥት ያለንን የወራሽነት ቦታ ያሳያል።

በሰዚህ በሞት ላይ ድልን እንቀዳሽለን አስቀድሞ ሞት በእኛ ላይ ሠልጥናብን ነበርና። ይህም እርሱ ሞታችንን ሞት ሕይወቱን በሰሰጠን ነው። ሐዋርያው እንዲህ ይላል «እንግዲህ ልጆቼ በሥጋ በደም በሰሚካፊ እርሱ ደግሞ በሞት ላይ ሥልጣን ያለውን በሞት እንዲሸር ይኸውም ዲያብሎስ ነው። በሕይወታቸው ሁሉ ስለ ሞት ፍርሃት በባርነት ይታሠሩ የነበሩትን ሁሉ ነጻ እንዲያወጣ በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈሉ» /ቁ. 1፩/።

በሰዚህ የጌታችን ከመላእክት እጅግ ጥቂት አንስ መታየት በአምላካዊ መንግሥቱ ለምንካፊለው ደስታ መንገድ ነው። በጌታችን ወንድምነትና አባትነት ለሚፈጸምልን ድኅነት መንገድ ነው። በመጨረሻም ይህ የፈቃድ ዝቅ ማለት ጌታችን በባሕርዩ የሌለ ሞትን እንዲቀበል ምክንያት ሆኗል። የሞት ግዛት እርሱ ካልሞተ አይሸርም ነበርና። በሰዚህ ሞትን ገድሎ ነጻነታችንን ወደጀልን። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ ይላል «ሰይጣን ዓለምን በወጋበት ጠንካራ መሣሪያ ራሱ ተመልሶ ተወጋ። ጌታችን በሞቱ ሞትን ደመሰለው፤ ዘበሞቱ ደምሰሰ ለሞት፤ በሞቱ ሞትን አጠፋው» ተብሎ እንደተጻፈ በዚህ ላይ የገለጸው ሞትን ያጠቃው ኃይል መሆኑን ነው። ሞት ያመጣልን ትልቅ መልካም ነገር ምን እንደሆነ ማወቅ ከፈለጋችሁ ሐዋርያው እንዲህ በማለት ይገልጻል፤ «በሕይወታቸው ሁሉ ስለሞት ፍርሃት በባርነት ይታሠሩ የነበሩትን ሁሉ ነጻ እንዲያወጣ» /ቁ. 1፩/። የጌታችን ሞት ጥቅም አመጣልን እንግዲህ እውነታው ይህ ከሆነ ለምን ትንቀጠ ቀጣላችሁ? ምንም ያልሆነን ነገር ስለምን ትፈራላችሁ? ሰይጣንና ሞት ከእንግዲህ ወዲያ የአስፈሪ ነት ኃይላቸው ተወስዷል። ከእግሩ በታች ፈጽሞ አስተዘዥታቸዋል።

መለኮት ሥጋን የመዋሐዱ ምስጢርም ይኸው ነው። ሥጋችንን ተሻ ከመ፤ በእርሱ ሞት የእኛን ሞት ደምሰሰ የምንድንበትን ኃይል ሰጠን፤ ዘላለማዊ ትንሣኤንም አደለን። ቅዱስ አትናቴዎስ ዘእስክንድርያም እንዲህ አለ፡- ጌታችን ሰይጣንን ያሸነፈው እርሱ ዓለምን ባሸነፈበት በተመሳሳይ መንገድ ነው፤ ማለትም እኛ በተሸነፍንበት መሣሪያ ነው። ሰይጣን ዓለምን ያሸነፈበት ጠንካራ መሣሪያ ሞት ነው። ጌታችን ዓለምን የታደገበት መሣሪያም በሞቱ የተገኘ ሕይወት ነው። የእኛን ሰበአዊ ተፈጥሮ ባሕርዩ አድርጎ ሥጋ ለብሶ ሰው ሆነ፤ ድኅነት ያስፈልገን ነበርና። እርሱ ለእኛ ለሁላችን የሚሆን የተተረፈረፈ ስጦታ አለው። እርሱም በሞቱ የተደረገ ድንታችን ነው።

ከቅዱሳን አባቶች አንዱ እንዲህ አለ፡- በሥጋና ደም ከእኛ ጋር ይካፈል ዘንድ የወደደ ማነው? እርሱ በእርግጥ የእግዚአብሔር ልጅ ነው። ከእኛ ጋር መዛመድ የሚቻለው ሥጋችንን ባሕርዩ ሲያደርግ ነው። የሞትን ቀንበር መስበር የሚቻለው የእኛን ሞት ወስዶ የእርሱን ሕይወት ሲሰጠን ነው። በትክክል የተደረገውም ይኸው ነው። ሁላችንም በሞት ጥላ ሥር ነበርን፤ ሞትን ማሸነፍ የተቻለው አንድም ሰው አልነበረም። ከሰይጣን ምርኮ ነጻ ሊያወጣን የተቻለው ሰው አልነበረም።

በሰዚህ ይህንን ማድረግ የሚቻለው ሁሉን ቻይ አምላክ ከሰማይ ማደራያው መጣ፤ ሞትን ማሸነፍ የሚቻለው እርሱ ብቻ ነበርና። ሞትን አሸነፈ። ተነሣ፤ እኛም አሸንፈን እንድንነሣ አደረገን፤ የታሰርንበትን የኃጢአት እግር ብረት አስለቀቀ። ከምርኮ ነጻ አወጣን። የፈረምነውን የዕጻ ደብዳቤ ቀደደ። ሰይጣን በእኛ/ ላይ ያሳደረውን ግዛት አስወገደ፤ የትንሣኤ ክብርን አደለን። በመጨረሻው በፍርድ ቀን ፊት ለፊት እስከምናየው ድረስ በጸጋውና በፍቅሩ ሙሉት ዕለት ዕለት እየታደስን እንኖራለን። ቅዱስ አትናቴዎስ ዘእስክንድርያ እንዲህ ይላል፡- «ቅዱስ ጳውሎስ የነገረንን ነገር አንርሳ እርሱም የጌታችን ትንሣኤ ነው።

ጌታችን በሞት ሥልጣን የአጻምን ልጆች የነበረውን ኃይል አጥፍቷል። እርሱም ዲያብሎስ ነው። ከእርሱ ጋር አስነሣን በመርገም ፈንታ በረከትን አደለን። በሐዘን ፈንታ ደስታን በልቅሶ ፈንታ ዝማሬን አደለን፤ የቅዱስ ትንሣኤው ተካፋዮች እንድንሆን ወደደ። ልልባችን ሥፍራ ዕለት ዕለት እናከብረው ዘንድ የመንፈስ ቅዱስን ስጦታ በእኛ ውስጥ አኖረ። በሌላ ሥፍራም እንዲህ አለ ሰውነቱን የተቀደሰ መሥዋዕት አድርጎ በማቅረቡ ለትንሣኤው ተስፋ የሚሆን አዲስ ሕይወትን እንጀምር ዘንድ ፈቀደልን። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ይህን ነገር የሚያጠናክር ምስጢር ተናግሯል፡- ጌታችን ሞትን ማሸነፉን ብቻ አይደለም ያሳየን፤ የዲያብሎስን ኃይልም እንዳይሠራ አደረገው እንጂ። አስቀድሞ ሰይጣን ያለማቋረጥ ሲዋ ጋን ነሯል። ሞትን የማይፈራ ሰው ከሰይጣን ግዛት ክልል ውጭ ነው። ማንንም የማይፈራ ግን ከማንም ወገን የበለጠ ነጻነት አለው። በዚህ ዓለም ያለውን ጊዜያዊ የሚጠፋ የሆነውን ነገር ይቀርብኛል ብሎ የማይፈራ ምንም የሚያስፈራው ነገር አይኖርም። ሰይጣን እንዲህ ያለውን ሰው ሲመለከት እርሱን ለመዋጋት ምንም ነገር ማድረግ አይቻለውም። ስለዚህ ጌታችን በእኛ ላይ የነገሠ የሞትን መራራ ቀንበር ሰብሮ በሰይጣን ላይ ድል የምንቀዳጅበትን ኃይልና ጉልበት ሰጠን።»

መለኮት ሥጋን በመዋሐዱ የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጅ ከመላእክት ጥቂት አንሶ በመታየቱ በነገር ሁሉ ወንድሞቹን ይመስል ዘንድ ተገባው። የሚፈተኑ ወገኖች ፈተናን የሚያሸንፉበትን መንገድ ያሳያቸው ዘንድ፤ ከፊተና የሚታደገው አምላክ ፈተናን ተፈተነ። ከእኛ እንደአንዱ ሆነ። ከኃጢአት ከብቻዋ በቀር እኛ የሠራነውን ሥራ ሠራ። ሐዋርያው እንዲህ ይላል፡- «የአብርሃምን ዘር ይዟል እንጂ፤ የያዘው የመላእክትን አይደለም። ስለዚህ የሕዝቡን ኃጢአት ለማስተሳሰብ ለእግዚአብሔር በሆነው ነገር ሁሉ የማምረት የታመነ ሊቀ ክርስቲያን እንዲሆን በነገር ሁሉ ወንድሞቹን ሊመስል ተገባው።

እርሱ ራሱ ተፈትኖ መከራን ስለተቀበለ የሚፈተኑትን ሊረዳቸው ይችላልና» /ቁ. 121፤ 122፤ 123።

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ይህን ሁኔታ ሲገልጽ፡- «የሰውን ባሕርይ ይዟል እንጂ የያዘው የመላእክት ባሕርይ አይደለም።» ይላል። የእኛን ባሕርይ ባሕርይ ማድረግ ያስፈለገው የእኛ ተፈጥሮ ከእርሱ ባሕርይ የራቀ በመሆኑ ነው። አዲስ የሆነ ዕውቀትንና ሰይጣንን የምንቋቋምበት መንፈሳዊ ኃይልን ያድለን ዘንድ በሥጋና በደም ከአብርሃም ተካፈለ። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ እንዲህ አለ «እኔ የሰውን ዘር በተመለከተ ታላቅ ነገሮች እንደተደረጉለት አደንቃለሁ። እግዚአብሔር የእኛን ባሕርይ ባሕርይ ለማድረግ ፈቃዱ ሆኖአልና። ድንቅ የሾኑ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች በሙላት እንዳሉብን ይሰማኛል።»

ሐሳፊነቱን በእምነት እንደሚወጣ የታመነ ሊቀ ካህናት ወልድ ወደ እኛ መጣ። ከኃጢአታችን ነጻ ያወጣን ዘንድ። ይኸውም በመስቀል ላይ በተደረገ ቤዛነቱ ነው። ሕማማችንን ተሸከመ ተፈተነም ስለዚህ የሚፈተኑ ወገኖችን ሊረዳቸው ይችላል። መከራችንንና ፈተናችንን ያስወገዳልን በእኛ ላይ ፈጽመው እንዳይኖሩ በማድረግ አይደለም። ኃጢአታችንን በማስወገድ ፈተናችንን በመካፈልና በመሸከም ነው እንጂ። ሥቃያችንን ጆሮ ዳባ አላለም ሁሉንም ቀምሷቸዋል በእግዚአብሔርነት አይደለም፤ በለበሰው ሥጋ ነው እንጂ። ብዙ መከራን ተቀብሏል ስለዚህ መከራ የሚቀበሉ ሰዎች ትዕግሥትን የሚላበሱበትን ጸጋ አድሏቸዋል። ሥቃይና ፈተና ምን እንደሆነ ያውቃል ከእኛ በላይ እርሱ ቀምሶታል። ስለዚህ የፍቅር እጆቹ መከራና ፈተና በሚጸናባቸው ወገኖች ላይ ዘወትር ይዘጠራሉ።

ቅዱስ አትናቴዎስ ዘእስከንድርያ እንዲህ ይላል «በእውነት የያዘው የመላእክትን ባሕርይ ሳይሆን የአብርሃምን ነው። ስለዚህ ወንድሞቼን በነገር ሁሉ ሊመስል የተገባው ሽኟል። የእግዚአብሔር በሆነው ነገር ሁሉ የሚምርና የታመነ ነው፤ ሊቀ ካህናትም ነው። ስለሕዝቡ ሁሉ ኃጢአት እርቅን ፈጽሟል። ተሠቃይቷል። ተፈትኖ የሚፈተኑ ወገኖችን በፈተና የሚጸኑበትን ጸጋ አድሏል። ለፈተና የተዘጋጁ ቅዱሳንም ከሰማያዊው ጥሪ ተካፋይ የሆናችሁ ቅዱሳን ወንድሞች ሆይ፤ የሃይማኖታችን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ተመልከቱ» ብለዋል።

በጥቅሉ ሥግው ቃል /ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከመላእክት እጅግ ጥቂት አንሶ ሌላ ሰማያዊ የሆነ ፍጡር ሊፈጽመው የማይቻለውን የሚከተሉትን ዋና ዋና ነገሮች ፈጽሟል።

፩. የሰማያዊ መንግሥቱን በር ከፍቶልናል። ስለዚህ ክርስቲያን የሆነ ወገን በተከፈተው በር ለመግባት መንፈሳዊውንና ሰማያዊውን ተጋድሎ በፍቅር ይፈጽማል።

፪. የሰው ዘር ሁሉ ከቅዱሱ እግዚአብሔር ጋር አንድነት እንዲኖረው ሆኗል። ስለዚህ እርሱ ቅዱስ ስለሆነ በሰው የሚያምኑ ወገኖች የተቀደሱ ሆነዋል።

፫. የባሕርይ አባቱን ስም ስለነገረን ወንድሞቼ አድርጉናል። የምጠሰጋና ሕይወትን እንድንለማመድ አስተምሮናል፤ ይህም የጌትነቱ መታወቂያ በምትሆን በአንዲት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ነው።

፬. ለባሕርይ አባቱ የመታዘዝ ልጆች አድርጎ ሰጠብን እርሱ አባታችን ሆኗል።

፭. በሞቱ ሞታችንን ደምስሏል፤ ከሰይጣን አዝዝም ነጻ አውጥቶናል።

፮. ተፈትኖ በነገር ሁሉ የታመነ ሆኖ በሰተገኘ በሰሙ በማመናቸው ምክንያት ፈተና የሚያጋጥማቸውን ወገኖች ሊረዳቸው የታመነ ነው።

ምዕራፍ ሦስት

ክርስቶስና ሙሴ

ሐዋርያው በክርስቶስና በብሉይ ኪዳን ነቢያት፤ እንዲሁም በመላእክት መካከል ባደረገው ንጽጽር የክርስቶስን ባሕርይ አጉልቶ አሳይቷል። ነቢያትም፤ መላእክትም ያላቸውን የክብር ደረጃ ዝቅ ሳያደርግ፤ ሳያሳንስም የጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን መለኮታዊ ርቀት አመልክቷል። በዚህ ምዕራፍ የክርስቶስን አገልግሎትና የመጀመሪያውን የእስራኤልን መሪ በጌታ ፊት የቆመውን የቅዱሱን የሙሴን አገልግሎት ያነጻጽራል።

ሙሴ ለዘላለም እንዳይኖር ሞት ስለከለከለው እስራኤልን እግዚአብሔር እግዥኋለሁ ወዳላቸው ወደ ተስፋይቱ ምድር ሕዝቡንም ይመራ ዘንድ ሐላፊነቱን ለእያሱ ሰጠ። ሐዋርያው የታላቁን ነቢይ የሙሴን አገልግሎት ያቃለለ አይደለም። ነገር ግን ታማኝነቱ በታላቅ ሥራ የተገለጠ መጭን ካስረዳ በኋላ ለጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መምጣት የሙሴ አገልግሎት ጥላ መሆኑን አመለከተ። ሐዋርያው በዚህ ምዕራፍ ሁለት ነጥቦችን በስፋት አውስቷል።

፩. ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስና ነቢዩ ሙሴ /ቁ.1-፮/

፪. የእስራኤላውያን የልብ ጥንካሬ /ቁ. ፯-፲፱/

፫. ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስንና ነቢዩ ሙሴ በተመለከተ እንዲህ አለ

«ስለዚህ ከሰማያዊው ጥሪ ተካፋዮች የሆናችሁ ቅዱሳን ወንድሞች ሆይ የሃይማኖታችንን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስን ተመልከቱ፤ ሙሴ ደግሞ በቤቱ ሁሉ የታመነ እንደሆነ እርሱ ለሾመው የታመነ ነበር» /ቁ. ፩፣ ፪/።¹⁸